Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 177 (13666) | 1974 оной июлиин 31, среда | Сэн 2 мүнгэн

САГ ҮРГЭЛЖЫН КОМИССИ

Партиингаа XXIV съездын шиндхэбэринүүдые хэрэг дээрэнь бэелүүлэн КПСС-эй ЦК, гүрэн түрымнай дээдын зургаанууд депутадуудай эрхэ ба уялга дээшэлүүлхэ, нютагайнь Соведүүдэй хүдэлмэридэ бүри эдэбхитэйгээр хабаадуулха талаар шухала хэмжээнүүдые абана.

Соведүүд олон янзын онол арга хэрэглэн, депутадуудые ажал хүдэлмэридөө хабаадуулдаг. Тэдэнэй нэгэниинь саг үргэлжын комиссинууд ба депутадуудай бүлэгүүд болоно.

Саг үргэлжын комиссинууд Соведүүдэй тон ехэ хүсэн, түшэг тулгууринь гээшэ. Ганса манай Буряадай АССР-ай нютагай Соведүүдтэ мүнөө 1.399 саг үргэлжын комисси тоологдоно, тэндэ зургаан мянга долоон зуу гаран депутадууд хабаадана.

Уялга зорилгонуудаа һайнаар дүүргэжэ, Соведүүдэй хүдэлмэридэ горитой туһа хүргэжэ байдаг саг үргэлжын комиссинууд манай республикада үсөөн бэшэ. Жэшээ болгон, аймагуудай Соведүүдэй саг үргэлжын хэдэн комиссинуудай хүдэлмэри харуулая.

Улаан-Үдын хирпиисын завод муу шанартай хэрэгсэл үйлэдбэрилнэ гэһэн дохёо Железнодорожно районой ажалшадай депутадуудай Соведэй барилга ба барилгын материалнуудай талаар саг үргэлжын комиссида ороһон юм. Комиссиин гэшүүд хирпиисын заводто ошожо, ажал хүдэлмэритэйнь танилсаа, хүдэлмэришэдтэйнь хөөрэлдөө, дутуу дундыень элирүүлээ. Һүүлээрнь заводой хүтэлбэрилэгшэдые заседанидаа урижа, юу хэхэ, ямар хэмжээ абахыень ойлгосотойгоор хэлэжэ, заажа үгөө. Тэрэ гэһээр заводой гаргадаг хирпиисын шанар эрид һайжараа һэн.

Тус комисси гансашье хирпиисын заводой хүдэлмэреэр һонирхоо бэшэ юм. Өөһэдынгөө үүсхэл, оролдолгоор комиссиин гэшүүд предприяти, организацинуудай хүдэлмэри шалгажа, дутуу дундануудынь элирүүлжэ, усадахын түлөө эрид хэмжээнүүдые абажа байдаг.

Түнхэнэй аймагай зарим ажахынууд муу үүлтэрэй малай дээрэһээ ашаг шэмэ багаар абадаг байгаа. Тиимэһээ аймагай Соведэй хүдөө ажахын саг үргэлжын комисси энэндэ анхаралаа хандуулангүй байха аргагүй болоо юм. Комиссиин гэшүүд гээгдэнги ажахынуудаар хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэй хамта ябажа, адуу малынь, байдалынь шалгажа үзөөд, аймсоведэй сесси дээрэ малай үүлтэр һайжаруулха талаар асуудал табижа, хэлэлсүүлээ һэн. Иимэрхүү олон асуудал тус комисси бэлдэжэ, сесси, гүйсэдкомой болон өөһэдынгөө заседанинуудай дээрэ табяа юм.

Захааминай аймагай Соведэй социалис хуули ёһо бүхэнитын гурим сахиха саг үргэлжын комисси архи тамхи, ажал хүдэлмэри хэнгүй ябаха ушартай шанга тэмсэл хэдэг болоо. «Иимэ асуудал бэлдэжэ» аймагайнгаа Соведэй сесси дээрэ табяад, шухала хэмжээ ябуулгануудые баталуулан абхуулаа бэлэй. Һүүлээрнь комиссиин гэшүүд Сахир, Михайловка тосхонуудаар, Закаменск хотодо сессиин гаргаһан шиидхэбэри ямараар дүүргэгдэжэ байнаб гэжэ шалгажа үзөөд, гүйсэдкомой заседани дээрэ табяа һэн. Далахайн совхоздо ошожо, тэндэхи партийна, профсоюзай, комсомолой организацинуудтай, сомоной Соведтэй хамта хүдэлмэрилэгшэдэйнь дунда хүмүүжүүламжын, эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулаа. Тиигээд тус совхозойхид «жэшээтэ байдалтай ажахы» гэһэн нэрэ зэргэ олохын түлөө тэмсэхэ үүсхэл гаргаад, аймагайнгаа бүхы ажалшадта хандаа бэлэй.

Улаан-Үдэ хотын Октябрьска районой Соведэй арадай гэгээрэлэй талаар саг үргэлжын комисси һайнаар хүдэлнэ. Комиссиин гэшүүд предприяти, организаци, һургуулинуудаар ябажа, үхибүүд, хүдэлдэг залуушуул ямараар һуранаб, тэндэхи столово, спортзал, соёл культурын зургаанууд хэр зэргэ хүндэлнэб гэһэн асуудалаар һонирхожо, заседани дээрээ ходо хаража байдаг.

Иигэжэ хүдэлдэг саг үргэлжын комиссинуудые бүри олоор дурдажа болоно. Тэдэнэр промышленность, хүдөө ажахы, соёл культура хүгжөөхэ, залуушуулые хүмүүжүүлхэ, эрдэм бэлигтэ һургаха, социалис хуули ёһо бүхэнитын гурим сахиха талаар нютагай Соведүүдэй ябуулжа байгаа ажал хүдэлмэридэ ехэ туһа хүргэнэ.

Гэбэшье зарим аймагуудай, городой, сельскэ, сомоной, поселково Соведүүдэй саг үргэлжын олонхи комиссинуудай хүдэлмэридэ горитойхон дутагдалнууд үзэгдэнэ. Зэдын, Мухар-Шэбэрэй, Түнхэнэй, Хорнин, Хяагтын аймагуудай Соведүүдэй зарим комиссинууд ажал хүдэлмэриингөө түсэб табинагүй, предприяти, организаци, колхоз, совхозуудаар ябанагүй, үни удаан саг соо заседани хэнэгүй, Соведүүдэйнгээ болон гүйсэдкомуудайнгаа сесси, заседанида асуудал бэлдэлгэдэ һулаар хабаадалсана, нинитын организацинуудтай бага холбоо барисаатай байна.

Иимэ дутуу дунданууд юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, нютагай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй олонхи гүйсэдкомууд саг үргэлжын комиссинуудта һаналаа гүйсэд табинагүй, тэдэнэй ажал хүдэлмэри һулаар хүтэлбэрилнэ, мүртэй туһа хүргэнэгүй, түрүү комиссинуудай дүй дүршэл шэнжэлжэ, бүгэдын шадабари болгоногүй.

Түсэбтэ табан жэлэй, тодорхойлхы жэлдэ абтаһан түсэб, уялгануудай дүүргэлтын шиидхэгдэжэ байха үедэ саг үргэлжын комиссинуудай урда тон ехэ зорилгонууд табигдана гээшэ. Тэдэнэр предприяти, организаци, колхоз, совхоз, эмхи зургаануудай хүдэлмэреэр һонирхохо, дутуу дундануудынь элирүүлэн, дары усадхахын тула эрид хэмжээнүүдые абаха ёһотой. Тиихэдэ соёл культура хүгжөөхэ, эрдэм бэлиг дэлгэрүүлхэ, хүн зониие коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ талаар нютагай Соведүүдэй ябуулжа байгаа хүдэлмэридэ ходо туһалжа байха уялгатай.

Нютагай Соведүүд саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэридэ байгаа дутуу дундануудые дары усадхаха, тэдэниие һайнаар хүдэлгэхэ зорилготой.

Саг үргэлжын комиссинуудые зүбөөр хүтэлбэрилжэ, ходо туһалжа, эдэбхитэй хүсэн болгохо гээшэ нютагай бүхы Соведүүдэй зорилго болоно.

ТҮРҮҮ ҺУУРИ ЭЭЗЭЛБЭ

...танай совхоздо үбһэ ...гэ түлэг дундаа ябажа ... Түрүүшын үдэрһөө И. А. ...ковэй звено ехэ һайнаар ...жэ эхилээ. Энэ звено ком... залуушуулай гэжэ нэр... ...дэг юм. Сабшаха газа... хадалиг шулуутай... залуушуул нэтэрүү ...осо гаргаһандаа, түрүү... ...роон үдэр соо 500 цент... үбһэ бэлдэжэ, совхоз соо... түрүү һуури эзэлээ.

— Залуушуул Михаил ба Александр Выльковтэн, Г. Молоков, П. Агафонов гэгшэд илангаяа һайнаар хүдэлдэг, ехэ үрэ дүнгүүдые туйладаг юм,— гээд звеное даагша И. А. Резников тэмдэглээ һэн.

Энэ звено дүн хамта 2500 центнер үбһэ бэлдэхэ түсэбтэй юм. Энэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэхын тула комсомол-залуушуул хүсэ шадалаа гамнангүй оролдонод.

Ц. ЛАМУЕВ.

ҮБҺЭ ХУРЯАЛГАДА — ҮДЭР, ЧАС БҮХЭН ҮНЭТЭЙ

ОЛЗОНОЙ ҮРГЭН ТАЛАДА

РЕПОРТАЖ

Иннокентий Егорович Жарков хамагай һүүлдэ үдынгөө хоол барихаяа ерэбэ. Багжагар бэетэй, бууралтаһан толгой дээрээ хуушаршаһан фуражка үмдэһэн энэ хүн трактораа унтараамсаараа «түмэр хүлэгэйнгөө» тоһо, түлишыень шалгаадхина...

Олзоной тала үргэн даа! Аяар үни сагһаа хойшо Гэльбэр Хурамшын, Кокорино Оронгын ород, буряадууд малайнгаа эдихэ тэжээл эндэһээ сабшажа абадаг байһан юм. Мүнөө Жарковой звенодо тэдэнэрэй аша гушанар хүдэлнэ.

Нэн түрүүн Иннокентий Егорович луговодуудаа һайнаар ажаллаа гэжэ магтаа һэн. Дычин Ванчинович Норбоев Петр Дашиевич Добдонов хоёр 13,5 центнер үбһэ даажа байһан сабшалангайнгаа гектар бүриһөө хуряажа абаха социалис уялгатай. Нүхэр Жарков тэдэниие хэлэһэн үгэдөө лаб лэ хүрэхэ, үлүүлэн дүүргэжэшье болохо гэжэ хэлээ һэн.

Иннокентий Егорович 20-ёод жэл соо механизатораар ажаллана. Тиихэдээ зун бүхэндэ шахуу эндэ, Олзондо үбһэ бэлэдхэнэ. Тиимэһээ газараа һайн мэдэхэ. Энэнь ажалаа эмхидхэхэдэнь туһатай.

Жэшээлхэдэ, звеногой байрлаһан газарһаа урагшаа нэмжыһэн зуугаад гектар талмайтай сабшалангые түрүүн сабшаха ёһотой. Бороогой ехээр ороо һаань, уһанда абтажа болохо ха юм.

Энэ звено мүнөө үедэ совхоз соогоо түрүүлжэ ябана. Бүхы дээрээ 490 гектар газарай ногоо унагааха даабаритай аад, 110-аад гектарыень сабшаад, 900 гаран центнер үбһэ һүрилөөд байна. Онсолон хэлэхэдэ, нэгэдэхи сортын тон шэмэтэй үбһэн бэлэдхэгдээ гээд совхозой парткомой секретарь Николай Георгиевич Кокорин хөөрөө һэн.

Ногоогоо дан үлүү гарагтарнь хатаангүй эдэнэр саг соонь һүрилөөд ябана. Мүн баал болгогдоһон үбһэ үлөөдэггүй заншалтай. Бороогой оробол, косилкын сабшаһан ногоон хатахадаа бэлэн, гутасагүй байха гэжэ звеногой гэшүүд һайн ойлгоно гээшэ.

Тус звено хоёр косилкатай, хоёр тармууртай, нэгэ волокушатай, һүри хаяха нэгэ тухеэрэлгэтэй юм. Энэ техникээ тон һайнаар заһабарилһан тулань, эбдэрнэгүй. Мүн эндэ хүдэлжэ байһан зоной журамай, ажалайнь эмхидхэлэй һайн байһаниинь габшагай ажалдань нүлөөлнэ ааб даа.

Һүри хаядаг тухеэрэлгэ тодхоһон трактор жолоододог Алексей Константинович Перов звеное даагша хоёрһоо бэшэниинь булта залуу зон эндэ хүдэлнэ. Алексей Константинович 20 гаран жэл соо механизатораар ажаллаха зуураа, түхэреэн жэл соо трактор, комбайн жолоодоно. Һонин юумэн гэхэдэ, тэрэ зун бүхэндэ үбһэндэ гарадаг. 8 жэл соо волокуша шэрэһэн юм. Мүнөө армиһаа ерээд волокуша тодхоһон тракторта хүдэлжэ байһан Сергей Торгашиниие тэрэ һургана. Тиимэһээ өөрөө һүри хаядаг болоо ха юм.

Тармуур шэрэдэг тракторай жолоошод Александр Турганов, Михаил Торгашин гэгшэд мүн лэ 2—3 жэл соо Жарковой звенодо хүдэлнэ. Һүриин үбһэ нягталан обоолдог Юрий Кокорин, Александр Жданов гэгшэд һургуулияа һая дүүргээ. Тиигэбэшье аха нүхэдһөө гээгдэнгүй ажаллахые оролдоно.

— Хүбүүдни үгэ дууламгай, бэрхэнүүд даа. Хэлэһэн сооshни юумэеэ хэһэн лэ байха. Мүн социалис мүрысөөнэй шэнэ гурим ехэ удха шанартай. Үбһэ хуряалгын дүүрэхэдэ, ажалай үрэ дүн тобойсо гаража ерэхэ болоно бшуу,— гээд Иннокентий Егорович хөөрэнэ.— Манда эдеэ шанадаг Любовь Торгашинагай «амтатай» ажалые тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Саг соогоо, һайнаар шанагдаһан эдеэ хоол урматайгаар, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха дамнай баһал туһа болонол даа,— гэжэ тэрэнэй энеэбхилэн хэлэхэдэнь, Люба:

— Дядя Кеша болигтыл даа,— гэнэ.

Косилкашад, аха дүүнэр Иван, Валерий Жарковтанай бүтээсэ ехэтэй, габшагай ажал жэшээ боломоор. Тэдэнэр 110-аад гектар газарай ногоо унагаагаад байна бшуу. Харин мүнөө сабшажа байһан газарынь ехэ шулуутай юм.

— Болгоомжолжо, анхаралтайгаар сабшаха ёһотой болонобди,— гээд Иван хэлэнэ.— Абаһаар лэ полотногоо эбдэжэ болохош.

1964 онһоо КПСС-эй гэшүүн Иннокентий Жарков наралгүйгөөр сайгаа ууҗа, ажал хэрэг, өөр тухайгаа хөөрэнэ.

Тэрэ 1952 онһоо хойшо үбһэндэ ябадаг болоо һэн. Тиихэдээ хододоо энэ сабшалан дээрэ ажаллана. Һүүлэй арба гаран жэл соо звено хүтэлбэрилнэ. Коммунис ажалай ударник.

Звеногойнь байрлаһан газарта зайн гал, упа бүлэжэ гаргадаг тухеэрэлгэ бии. Мүн медаптечкэ тусхай хайрсаг соо түхеэрээтэй байна. Газетэ, журналнууд, номууд стол дээрэ ябталаатай.

Ажалайнь эмхидхэл тушаа хэлэбэл, иимэ. Косилкашад үглөөнэй 4—5-наар бодоод сабшана. Харин бэшэниинь 6—7 часаар ажалдаа гарана. Тиихэдээ гар хажуураар тракторай ябахагүй газарай ногоо унагаана гээшэ. Удаань үбһэеэ хуряажа эхилдэг заншалтай. Тиигээд лэ үдэшын 10—11 болотор хүдэлнэ.

Үдэрэй 2 часта үдынгөө хоол баридаг, 4—5-наар ажаллажа байһан газартаа үшөө дахин сайлана.

Үбһэшэд эдеэлжэ дүүргээд, ажалдаа гарахаяа бэлдэнэ. Удангүй тракторнууд хойно хойноһоо һубарилдан урагшалаа һэн.

Сабшалан дээрээ ерэмсээрээ, Иннокентий Егорович зоноо суглуулжа, тэдэнэр хаана һүри табихаяа, хэнэй юу хэхые элирүүлэн хэлсээд, булта таража, хүдэлмэришье эхилбэ. Хараһаар байтарнай мантан томо һүриин һуури татагдажа, өөдөө бодоно.

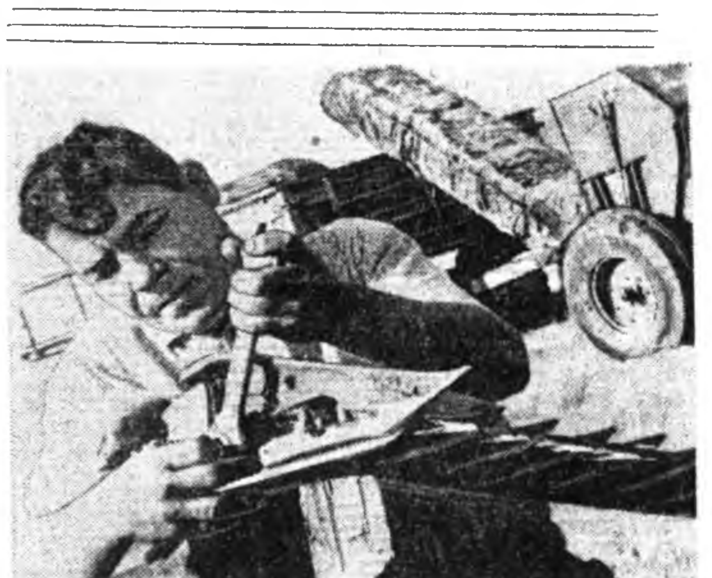
Энэ звено яахадаа иимэ амжалтатайгаар хүдэлнэ гээшэб? Урдашье жэлнүүдтэ түрүү зэргэдэ ябадаг һэн гээд Николай Георгиевич Кокорин хөөрөө һэн. Манай һанахада, тус звенодо хүдэлжэ байһан зоной журам, ажалайнь эмхидхэл һайн. Гэшүүдынь хэзээдэшье һэлгэгдэдэггүй һэн хадань хэдэн жэл соо сугтаа хүдэлжэ бэе бэедээ дадаа. Энэнь эбтэй эетэй ажалай үндэһэн бшуу. Мүн үбһэ хуряалгынгаа техникые өөһэдөө хадагална, заһабарилна. Жэшээлхэдэ, Алексей Константинович Перов даажа байһан һүри хаядаг түхеэрэлгээрээ 4—5 жэл соо хүдэлнэ ха юм.

Үдэһөө үнгэрөө. Халуун. Бороо орохо хэбэргүй. Тиимэһээ «Заветы Ильича» совхозой түрүү механизатор Иннокентий Егорович Жарковой звеногой үбһэшэд бороогүй сагые һайнаар хэрэглэхэ хүсэлэнтэй габшагайгаар ажаллана.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ
Улаан-Үдын аймаг.

ФОТО РЕПОРТАЖ

ТҮРГЭНӨӨР, ГЭЭЛТЭГҮЙГӨӨР

Бэрээн голой эрье зубшаһан нариншаг зурууд талын сабшалан дээрэ үглөөгүүр эртэнһээ үдэшэ орой болотор трактор, машинануудай хүнхинөөн таһарнагүй. Эндэ Загарайн аймагай «Гигант» колхозой үнинэй механизатор Н. М. Моисеевэй хүтэлбэрилдэг оньһожоруулагдаһан звеногойхид үбһэ хуряажа байнхай.

Мүнөө 50 гектар сабшалангай ногоо тракторай косилкаар унагаагаад, тэрэнээ хатаажа, тармуураар тарман баал болгоно. Тэрэнэйнь хойноһоо тусхай пресс-подборщик шэрэһэн трактор аалихан ябажа, үбһые багсалан уяад, тэбхэр-тэбхэр тюгүүд болгоод, тэрэнээ хойноо шэрэһэн тэргэ руугаа хаяна. Тюгүүдые хоёр хүн тодожо абаад, тэргэ руугаа ябталан обоолдог.

Бэрхэ механизатор Назар Жерловой жолоододог энэ агрегат үдэр соо тус тустаа 25 килограммай 500 тюк гаргана гэхэ гү, али 130 центнер үбһэ нигэжэ багсалан уяна. Энээнэй ашаар үбһэн түргэнөөршье, гээлтэгүйгөөршье хуряагдана бшуу.

Тюк болгогдохо үбһые тракторист Георгий Филиппов хоёр косилкатай агрегадаар сабшадаг. Энэ звенодо һургуулиин һурагшанар Вова Ефимов, Федя Заиграев, Толя Жерлов гэгшэд ехэхэн туһа хүргэнэ. Гэдэнэр тракторай тармуураар хатаһан үбһэ баал болгоходоо, ехэшүүлһээшье дутуугүй хүдэлдэг юм.

Энэ звено даажа абаһан бүхы 150 гектар сабшалангай ургасые ойрын үдэрнүүдтэ хуу хуряажа, тюк болгожо дүүргэхэнь.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Звеногой тракторист Г. М. Филиппов. 2. Пресс-подборщик ажалдаа.

В. КАРМИНАЙ фототекст.

БАМ-ай БАРИЛГАШАДТА — ДАМЖУУЛГЫН УЛААН ТУГУУД

Үдэр хоногой үнгэрхэ туршама Байгал-Амарай түмэр замай барилга дээрэ ажал хүдэлмэри улам бүри эршэдэжэ байна. Сибириин, Алас-Дурна зүгэй асари ехэ баялигуудые Эхэ оронойашаа туһада табиха хэрэгтэ энэ зам туйлай ехэ үүргэ дүүргэхэ юм. Эгээл иимэһээ бүхы оронаймнай арад зон БАМ-ые барижа байнхай. Энэ замай олон мянгаад барилгашад түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые бодото дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ хабаадана.

«1974 оной арадай ажахын түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө промышленностиин, барилгын ба транспортын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна социалис мүрысөөн тухай» январиин 7-до абаһан тогтоолдоо нэмэлтэ болгон, 1974 оной бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илагшад — Байгал-Амарай түмэр замай барилгада хабаададаг эмхинүүдэй коллективүүдые шагнахын тула КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын хоёр Улаан тугые нэмэжэ бии болгохо тухай тогтоол КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС, ВЛКСМ-эй ЦК абаба.

(ТАСС).

БАМ-ай барилга — бүгэдэ арадай хэрэг

СССР-эй транспортна барилгын министр Е. Ф. КОЖЕВНИКОВ ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэбэ

Манай ороной картые харахадаа, СССР-эй арадай ажахыда транспортын ямар ехэ үүргэтэй байһыень ойлгожо болоно. Гэбэшье экономикын хурдан түргэн хүгжэлтэ транспортда бүри ехэ эрилтэнүүдые табина. Хара ба үнгэтэ металлургиин, нефтехимиин, элшэ хүсэнэй ба хүндэ индустриин гол шухала бусад һалбаринуудай үргэнөөр хүгжэжэ байһан зүүн районуудта транспортые үргэдхэн хүгжөөхэ шухала байна.

Зүүн Сибириин ба Алас-Дурна зүгэй үйлэдбэриин хүсэнүүдые саашадань хүгжөөхын тула 3.000 километрһээ үлүү утатай Байгал-Амарай түмэр зам бариха тухай шиидхэбэри абтаа һэн. Тэрэ Тайшет — Усть-Кут ба Комсомольск-на-Амуре — Совет Гавань гэдэг городуудые холбохо зуураа, Тайшедһээ Номгон далайн оршондохи портнууд тээшэ хоёрдохи түмэр зам нээнэ. Тиихэдээ ашаа зөөлгын замые хэдэн зуугаад километрээр хорооно.

Энэ түмэр замай оршондохи районууд байгаалиин асари ехэ нөөсэ баялигуудтай юм. Түмэр зам үргэн ехэ ой тайга соогуур һэтэ гараха. Энээнэй үндэһэ һуури дээрэ модо хэрэглэлгын, модоной-химиин промышленность хүгжэхэ байна.

Байгал-Амарай түмэр зам нютагай хүн зоной байдал һайжаруулгада, соёл болбосоролыень дээшэлүүлгэдэ ехэ үүргэ дүүргэхэ.

Мүнөөнэй оньһон түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаһан нэгэдэхи зиндаанай түмэр замай ёһо гуримуудаар БАМ-ай проект табигдаһан байгаа. Поезднуудай хүдэлөөе хүтэлэн жолоодохо автомат түхеэрэлгэнүүдээр энэ түмэр зам хангагдаха юм.

Хүшэр бэрхэтэй сагай уларилтай газар нютагуудаар түмэр зам баригдаха байна. Тэрэ долоон уула, хэдэн ехэ мүрэнүүд дээгүүр һэтэ гараха. Энээн дээрэһээ түмэр замай өөрсэ шухаг тоннельнүүдые, хэдэн арбаад ехэ хүүргэнүүдые бариха хэрэгтэй.

БАМ-ай барилга — бүгэдэ арадай хэрэг мүн. Тэрэниие барихын тула олон мянгаад хүнүүд бүхы союзна республиканууднаа, хизаарнуудһаа, областьнуудһаа ишэ ерэнэ. Манай гайхамшагта залуушуул, комсомол үльгэр жэшээ харуулна. 1975 онһоо эхилжэ, 20 мянга шахуу хүбүүд, басагад тус замай барилгада хүдэлхэ юм. ВЛКСМ-эй XVII съездын нэрэмжэтэ комсомолой бүхэсоюзна габшагай барилгын отрядай гэшүүд гол шухала участогуудтань хүдэлжэ байна. Түмэр замай барилгада хүдэлхэеэ ерэһэн залуу патриодууд түрүүшын түсэбтэ табан жэлнүүдэй үедэ Магнитка, Днепрогэс бодхоогшодой хэрэгые нэрэтэй солотойгоор үргэлжэлүүлэгшэд болоно.

Оромнай харгы баригшадые эрхим һайн техникээр хангана, эдэнэй байра байдалда анхаралаа ехээр хандуулна.

1982 ондо бүрин ашаглалгада оруулагдаха ёһотой БАМ-ай барилгашадай үмэнэ туйлай ехэ, хүндэтэй зорилгонууд табигдана. Эдэнэртэ даалгагдаһан хэрэгые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ, түмэр замай хараалагдаһан саг соогоо ашаглалгада оруулагдаха байһаниинь дамжаггүй.

(ТАСС).

ШЭНЭ ТАСС-ай ҺОНИН

ШЭНЭ ГАЗАРАЙ ХАРАА ТҮСЭБҮҮД, ЗОРИЛГОНУУД

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Хүдөө ажахын эрдэмэй бүхэсоюзна академиин нүүдэл сесси Целиноград хотодо болоожо, шэнэ ба боро газар элдүүрилэн ашагладаг районуудай хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ.

ВАСХНИЛ-ай президент П. П. Лобанов, ВАСХНИЛ-ай академигүүд А. И. Бараев, В. Н. Ремесло, ВАСХНИЛ-ай вице-президент И. И. Синягин, ВАСХНИЛ-ай хүндэтэ академик Т. С. Мальцев болон бусад эрдэмтэд элидхэлнүүдые хэхэдээ, үгэнүүдые хэлэхэдээ, шэнэ газар элдүүрилэн ашаглалгын 20 жэлэй дүнгүүдые согсолһон байна. Эдэ районуудта хүдөө ажахые хүгжөөхэ түсэбүүдые хараалаа.

Ороохо таряа, нэн түрүүн шэниисэ ургуулгые үргэдхэлгэдэ онсо анхарал хандуулагдаба. Һүүлэй жэлнүүдтэ Казахстанай ба оронойталата бусад районуудай таряашад ургасаяа дээшэлүүлһэн байна.

Уһалалгын, хими нэбтэрүүлгын, газар таряалангые элдүүрилэн ашаглалгын, тэжээл бэлдэлгын гол шухала асуудалнууд пленарна, секционно заседанинууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Газар таряалан элдүүрилгые нарижуулан һайжаруулха, хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ талаар шэнэ газар элдүүрилгын районуудай зоно бүхэндэ тааруха зууршалгануудые сесси баталан абаа.

Казахстанай КП-гэй ЦК-гай секретарь С. Н. Имашев, КПСС-эй ЦК-гай хүдөө ажахын таһагые даагшын орлогшо И. К. Капустян, министерствэнүүдэй ба албан зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд сессидэ хабаадаба.

Хүдөө ажахын эрдэм наука ехэ арга боломжонуудтай. Эдэ бүгэдые хэрэглэн, ойрын 2—3 түсэбтэ табан жэлэй үеэр шэнэ газар элдүүрилгын районуудта газар таряалангай ба мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ 1,5—2 дахин үргэдхэхэ байна гээд сесси дээрэ абтаһан тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ.

(ТАСС).

ДОНОЙ ТАРЯАШАДАЙ ЭРШЭТЭ АЖАЛ

Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлдэ 4.3 миллион тонно таряа гүрэндэ тушааха социалис уялга Доной таряашад абаһан юм. Энэ жэлдэ эндэ баян ургаса ургуулагдаа. Мүнөө ургаса хуряалга түлэг дунда ябажа байна. Ростовско областиин таряашад 1,6 миллионһоо үлүү тонно ороохо таряа гүрэндэ тушааба. Ургаса хуряалга үргэлжэлһөөр.

(ТАСС).

ХУРСА УДХАТАЙ, СЭДЬХЭЛ СЭНГЭЭМЭ БАЙГ ЛЭ

(Харуулан ойлгуулха агитациин республиканска выставкэ дээрэһээ)

Харуулан ойлгуулха агитациин харалганууд республикын аймагуудаар боложо үнгэрөө. Удаань республиканска выставкэ нээгдэһэн байна. Партиин райкомууд, партийна комитедүүд зураглан харуулһан хэрэгсэлнүүдэй тон эрхимүүдыень эндэ асараа.

Партиин обком уран зураашадай холбоонтой хамта энэ выставкэ эмхидхэһэн байна. Түрүүшынхеэ иимэ выставкэ-харалган болобо. Тиин энэ юу харуулааб?

Үйлсэ, талмайнуудые, предприятинуудай газаа талые, ниитын эмхи зургаанууд: соёлой байшангуудые, клубуудые, столово, кафе гэхэ мэтэнүүдые гоёоһон, шэмэглэһэн уран бүтээлнүүдэй фото-зурагууд, эскизүүд эндэ харуулагдаа. Нүгөө талаһаа харуулан ойлгуулха агитациин хэрэгсэлнүүд, илангаяа социалис мүрысөөнэй ябаса харуулһан элдэб зүйлнүүд: бюллетеньнүүд, хуудаһанууд, мэдээнүүд, түрүү дүй дүршэл согсолһон хуудаһан, амаршалганууд болон бусад, ондоогоор хэлэхэдэ, агитаторнуудай, нютаг нютагай өөһэдын зураашадай хэһэн хэрэгсэлнүүд эндэ бии.

Улаан-Үдэ городой Октябрьска районой үйлсэ, талмайнууд, сэсэрлигүүд, предприяти, заводуудай газаа талань яһала һайнаар, гуримтайгаар харуулагданхай. Зурагуудынь уран гоёор буулгагданхай. Эдэнь Октябрьска районой газаа тээхи түхэл яһалашье харуулжа шадана. Хүндэлэлэй самбар, түрүүшүүлэй стенд зохидоор түхеэрэгдэнхэй.

Советскэ районой «Электромашина» заводой түхеэрэлгэ гоёолтонуудынь мүн лэ зохидоор харуулагдана. Заводойнгоо газаа талые, цех бүхэнине удхалжа гоёоһониинь нюдэндэ үзэмжэтэй, зохид байна. Заводой түүхэ домоглоһон стендын зураг ехэ удхатайшье, һонирхолтойшье гэжэ харагдана. Юуб гэхэдэ, тон хурянгы тоохонуудаар Буряад ороной промышленностиин түрүүшын алхамуудай заримыень түүхэлнэ бшуу.

Тус заводой цех бүхэнэй харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдээ бодомжотойгоор түхеэрһэн гэжэ выставкэдэ табигдаһан фото-зурагууд харуулна. Стендынь буулгабарине харахада, цех бүхэнэй социалис мүрысөөнэй ябаса, түсэбэй дүүргэлтэ, продукциин шанар бүримүһэн харуулагдана. Мүн улаан булангай түхеэрэлгэ эндэ табигданхай. Богонёор хэлэхэдэ, «Электромашина» заводой партийна организаци, дирекци харуулан ойлгуулха агитациин хэрэгсэлнүүдтэ ехэ һаналаа табидаг гэжэ выставкэдэ табигдаһан зүйлнүүдынь гэршэлнэ.

Городой бэшэ бэшэ предприятинууд, жэшээнь, авиационно, прибор бүтээлгын, «Теплоприбор» заводууд, ЛВРЗ, локомотивна депо харуулан ойлгуулха агитациин хэрэгсэлнүүдые яһала һайнаар, уран хурсаар түхеэрдэг юм. Техническэ хэрэгсэлнүүд — үнгэтэ табло, үнгэтэ ханын газетэ гэхэ мэтэнүүдые эдэнэр үргэнөөр хэрэглэлсэдэг байна. Тиин эдэ предприятинууд харуулан ойлгуулха агитациин бүхы хэрэгсэлнүүдые эндэ хүсэдөөр харуулжа шадаагүй гэжэ тэмдэглэлтэй. Фото-зурагуудые выставкэдэ табихадаашье зохид сооһь табижа шадагдаагүй.

Аймагуудһаа асарһан зүйлнүүд олон. Аймаг бүхэн харуулан ойлгуулха агитациин хэрэгсэлнүүдые асаржа, эндэ өөһэд өөһэдын булан түхеэрээ. Эндэнь элдэбын юумэн бии. Һайншье, муушье. Бүхы дээрэнь абаад харахада, хүдөөгэй ажалшадай шэнэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй түсэб, уялгануудые бэелүүлхын түлөө социалис мүрысөөндэ оролсоод, тэмсэжэ ябаһыень выставкын экспонадууд гэршэлэн харуулна. Һаалишад, малшад, хонишод, механизаторнуудай социалис мүрысөөнэй ябаса эндэхи материалнуудһаа харанабди.

Таряа, һү, мяха, нооһо ехээр абажа, гүрэндэ худалдахын түлөө социалис мүрысөө эмхидхэхэдээ, колхоз, совхозуудай партийна организацинууд мүрысөөе тодорхойгоор эмхидхэхын, олониие хабаадуулхын, дүнгүүдыень соносхохын, түрүүшүүлые урмашуулхын тулада элдэб арга хэрэглэдэг байна. Жэшээнь, Хяагтын аймагай ажахынуудта мүрысөөндэ илагшада амаршалгын хуудаһа-плакат томоор гоёожо бэшээд, няадаг байна. Байгша оной 5 һарын дүнгөөр үнеэн бүриһөө 1037 килограмм һү һаажа, социалис мүрысөөндэ илаһан һаалиин фермын һаалишан Агния Борисовна Красиковае амаршалаад. Хүдэриин совхозой дирекци, партийна, профсоюзна организацинууд хуудаһа-плакат гаргаһан байна. Социалис мүрысөөнэй ябаса харуулха талаар аймаг бүхэндэ элдэб янзын онол арга хэрэглэдэг, мүрысөөе улам абьяастай болгохын тулада бодомжолдог, ухаалдидаг гэжэ выставкын материалнууд гэршэлнэ. Мүрысөөнэй дүн гаргаһан бюллетень, сахилгаан хуудаһан гэхэ мэтэнүүд, мүн урмашуулгын хэмжээнүүд — эдэ бүгэдэн хуу хэрэглэгдэдэг — эдээн тухайда тэмдэглэнэгүйбди. Үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй ухаалдихал хэрэг эдэл болоно.

Түрүү дүй дүршэл согсолһон хуудаһануудые эндэ хаража болоно. Партиин Зэдын райком, тэрэнэй пропаганда, агитациин таһаг Зэдын суута хонишодой дүй дүршэл согсолһон хуудаһануудые гаргаһан байна. Социалис Ажалай Геройнууд Г-Ц. Г. Цыремпиловагай, Г. Л. Рабдаевай, мүн эрхим амжалта түйладаг элитэ хонишон Д. Я. Свистуновой дүй дүршэл тухай хуудаһанууд эндэ бии. Аймаг бүхэнэй түб тосхоной талмайе хоорондоо холбоотойгоор хэһэн уран зурагай томо бүтээлнүүдтэ тогтонгүй, харуулан ойлгуулха агитациин үдэр бүри хэрэглэгдэдэг зүйлнүүд тухай хэлэхэ болоо һаа, аймаг бүхэндэ яһала һайн юумэн бии. Ажалшадай эршэтэ хүдэлмэри, юһэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй ажалай охиие харуулна гэжэ тэмдэглэхэ ёһотойбди.

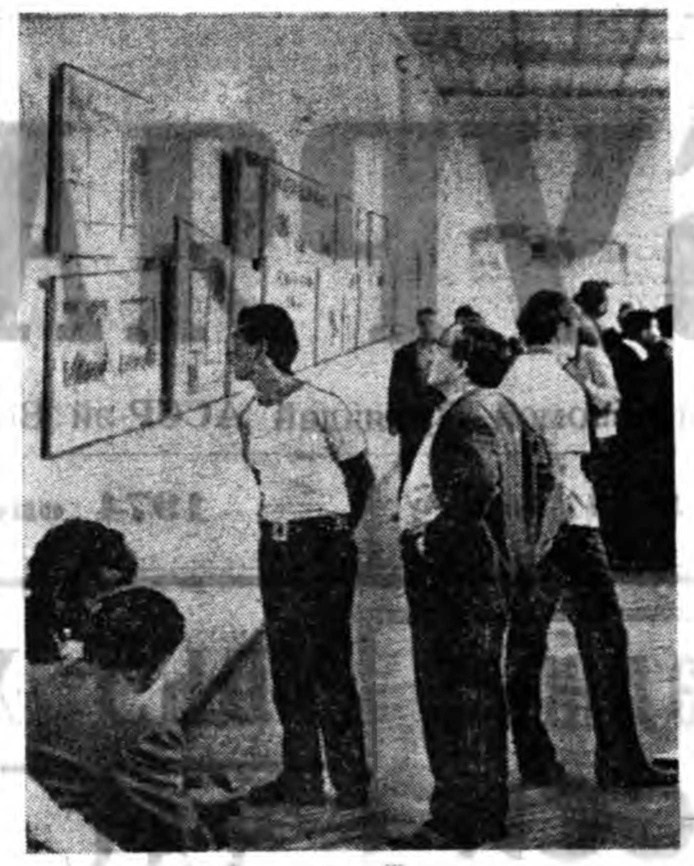
Энээнтэй хамта зарим бодомжонууд түрэнэ. Аймаг бүхэнэй экспонадууд өөрынгөө аймагай нюур шарай, ажахын гол шэглэл толи мэтээр харуулха байгаа гэжэ һанагдана. Теэд бүхы аймаг харуулан ойлгуулха агитациин хэрэгсэлнүүдые энэ талаһаань тобойлгожо, шадаагүй. Яарал дээрэһээ, иимэ дутагдал гаража болоо. Хоердохёор, энэ выставкэдэ харуулагдаһан зүйлнүүд бүгэдэндэ үльгэр жэшээ боложо үгэхөөр уран хурсаар зурагдаһан, бүтээгдэһэн байха ёһотой байгаа. Харуулан ойлгуулха агитациин хэрэгсэлнүүд иимээр лэ хэгдэхэ юм ха гэжэ выставкэ хараһан хүнэй һургаал абажа гарахаар байха зэргэтэй. Иимэ жэшээ боломоор юумэн эндэ үгы гэжэ хэлэжэ болохогүй. Эндэ һайн һайн юумэнүүд бии. Энээн тухайда дээрэ тэмдэглэгдээ һэн. Зүгөөр, муушагаар бүтээһэн, ормоһон зүйлнүүд баһал бии дээ. Эдээниие тоолоод яахамнайб. Выставкэ дээрэ уран зураашад Д-Н. Дугаров, Гомбоев гэгшэд эдээн тухайда партийна хүдэлмэрилэгшэдтэ тайлбарилжа үгөө һэн. Гурбадахяар, энэ выставкэдэ политическэ сатира огтолон байгаагүй. Сатирын элдэб хуудаһанууд, хойрог залхуу этэгээдүүдые шоглоһон, наадалһан зурагууд предприятинууд болон колхоз, совхозуудта яһала гаргагдадаг юм. Теэд, эдээнээ эндэ асараагүйнь муу.

Выставкэ хараһанай удаа болоһон зүбшэн хэлсэлгэдэ партиин райкомуудай секретарьнар, пропаганда, агитациин таһагуудые даагшанар хабаадаһан байна. Залуу түрүүшүүлэй хүндэлэлэй самбар тусгаар түхеэрбэл, дээрэ гэжэ эндэ хэлсэгдээ. Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо, Борьёогой совхоздо болон бусад нютагуудта иимэ самбарнууд бии байна. Гоёолто, шэмэглэлтэдэ хабаададаг уран зураашадые бэлдэхэ, эдэнэртэй семинар үнгэргэхэ гэжэ һанамжалагдаа. Ороной бусад районуудай жэшээгээр эдэнэрые һургаха һургуулишье эмхидхэбэл, һайн бэлэй гэһэн һанамжа хэлэгдээ.

Байд гээд лэ выставкэ-харалгануудые эмхидхэжэ байбал, туһатай гэжэ эндэ тэмдэглэгдээ. Харуулан ойлгуулха агитаци түхеэрэлгэ, тэрэниие һайжаруулха хэрэгтэ уран зураашадай холбооной зүгһөө туһаламжа, заабари хэрэгтэй.

Игэжэ харуулан ойлгуулха агитациие һайжаруулхын тулада бүгэдөөрөө оролдобол, тодорхой хурса удхатай, үрэ нүлөө ехэтэй болохонь лэбтай.

Д. ЖУГДУРОВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: выставкын зал соо харуулан ойлгуулха агитациин хэрэгсэлнүүдтэй хүнүүд танилсана.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

ҮНЕЭН БҮРИҺӨӨ—241[...] КИЛОГРАММ

Буряадай хүдөө аж[...] институдай «Байгал» [...] һуралсал-туршалгын [...] хын малшад юһэдэхи [...] жэлэй тодорхойлхы д[...] дэхи жэлдэ арга болом[...] хаража үзөөд, үнеэн б[...] һөө 4.500 килограмм һү[...] ха уялга абаһан юм.

Харюусалгатай уя[...] дүүргэхынь тула аж[...] һаалишадта һайн эрх[...] дал хангагдаһан байгаа[...] ститудай эрдэмтэдэй [...] ламжаар һаамхай үнеэд[...] үүлтэр саг үргэлжэ ха[...] руулагдана. Үнеэдые [...] хүрэхэ тэжээлээр ха[...] асуудалда мүн лэ ехэ [...] рал хандуулагдадаг б[...] Залуушуулда дүй дүрш[...] дамжуулан үгэжэ б[...] үнинэй бэрхэ һаалишад[...] адуулагшад эндэ олон. [...] шад моральна, матери[...] талаараа һайнаар урм[...] лагдана.

«Байгал» гэжэ турш[...] ажахын һаалишадай а[...] уялгаяа ямараар дүүр[...] байһаниинь үнгэрһэн [...] жэлэй дүнгүүдһээ эл[...] рагдана. Энэ ажахын [...] фермын һаалишад жэл[...] рүүшын хахадта оролд[...] бэрхээр ажаллажа, жэл[...] абаһан уялгаяа болзор[...] урид дүүргэхэ арга бол[...] той байһанаа харуулба.

Үнгэрһэн хахад жэлэ[...] ша соо ажахын үнеэн [...] һөө дунда зэргээр 2.2[...] лограмм һүн һаагдаа. [...] һаалиин фермэнүүдэй [...] дэлгэрһэн мүрысөөндэ [...] хын гол буусын ферм[...] түрүүлэн ябана. Эндэ[...] лишад үнгэрһэн зурга[...] рын турша соо үнеэн [...] һөө 2.415 килограмм һ[...] жа, хахад жэлэйнгэ [...] ри нилээд үлүүлһэн [...] Һаалишан С. П. Сте[...] үнеэн бүриһөө 2.810 [...] грамм һү һаажа, ферм[...] гоо түрүүлээ. Һаа[...] В. П. Зайцева. Е. И. [...] лаева гэгшэд даажа [...] үнеэн бүриһөө 2.663—[...] килограмм һү һаажа, [...] соогоо хоёрдохи, гур[...] һууринуудые эзэлбэ.

Гүрэльбын һү [...] фермын эрхим һаа[...] Р. Е. Матвеева энэ [...] үнеэн бүриһөө 2.813 [...] грамм һү һаажа, ажал[...] гоо түрүү зэргэдэ гар[...]

Ленинэй хоёр о[...] хүртэһэн Любовь Ни[...] на Седых гэгшын зах[...] нэй һаалишан комму[...] Анастасия Алексан[...] Бронникова тухай [...] тэмдэглэмээр. Энэ [...] пенсидэ гараһаншье [...] дуратай ажалаа ор[...] мүнөө болотор ажалл[...] гэлжэлһөөр. А. А. Б[...] кова даажа байһан 18 [...] дэйнгээ толгой бүр[...] зургаан һарын [...] 2.400 килограмм һү [...] Июль һарада үнеэн б[...] 431 килограмм һү [...] бүри һайн үрэ дүн [...]

С. ХАЛТ[...]

КПСС-эй

райкомуудһаа

мэдээсэнэ

ЭЭЛЖЭЭТЭ ПЛЕНУМ

КПСС-эй Хориин райкомой ээлжээтэ пленум болоо. Комсомолые партийна талаар хүтэлбэрилхэ, залуу үетэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри улам һайжаруулха тухай асуудал пленум зүбшэн хэлсээ. Энэ асуудалаар КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Б. У. Дарханов элидхэл хэһэн байна.

Аймагай комсомолой организацинуудай хүдэлмэриие партийна талаар хүтэлбэрилхэ хэрэгээ саашадаа бүри һайжаруулха зорилго хараалһан тогтоол пленум дээрэ баталан абтаа.

ЗАХИРГААНАЙ АЛБА ҺАЙЖАРУУЛХА

Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин аппарадай партийна эхин организациин коммунистнуудай хамтын суглаан боложо, аппарадай хүдэлмэриин арга дүршэл улам нарижуулан һайжаруулха тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ.

Хахад жэлэй түсэбэө даабаряа отделени бүхы дээрээ һайнаар дүүргээ гэхын аргагүй. Али олон шухала шухала зүйлнүүд дүүргэгдэнгүй үлэшөө. Социалис мүрысөөн отделениин һалбари бүхэндэ жэгдэ һайнаар эмхидхэгдэнэгүй, кадрнуудай дунда ябуулдаг хүдэлмэридэ дутагдал олон.

Үйлэдбэриин экономическа үрэ дүнгүүдые һайжаруулха хүсэлэнтэйгөөр али олон хэмжээ ябуулгануудые хараалдаг байбашье, тэдэнэйнгээ дүүргэлтын хойноһоо хиналта һулаар табина. Тингэжэ олонхинь саарһан дээрээ үлэнэ. Үйлэдбэридөө түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ анхарал багаар табигдана.

Эдэ мэтын дутагдалнуудые элидхэл хэһэн отделениин начальник нүхэр Кванталиани, мүн үгэ хэлэгшэд тодорхойлоо.

Отделениин таһагуудай начальнигууд болон предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ хүдэлмэреэ һайжаруулха талаар шанга эрилтэ табигдаһан байна.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

Железнодорожно район.

Мэргэжэлтын

зүбшэл

ТАРЯАНАЙ „ДАЙСАДЫЕ" ЭРТЭЭНЬЭЭ УСАДХАХА

Намжаа дулаан нажарай дунда, июль һара дүүрэхэ дүтэлжэ, үргэн Буряадаймнай колхоз, совхозуудай захагүй нэмжыһэн тарян хаа хаанагүй жэгдэ эдеэшэжэ захалба. Шэнэ ургасаяа саг болзортонь гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахын тула, ажахынуудай механизатор, таряашад эдэ үдэрнүүдтэ горитой бэлэдхэл хэжэ байнхай.

Таряа хуряалгын техникэ, ороохо таряа сэбэрлэжэ хатааха машинануудые заһабарилхын хажуугаар шэнэ ургаса хадагалха складуудаа эртээнһээ бэлдэжэ, дезинфекци хэхэ зэргэтэйбди. Юуб гэхэдэ, зунай үедэ хооһон амбаарнууд соо, обоолгдоһон бог шорой соо ороохо тарянда горитой хоро хүргэдэг элдэб хорхой шумуулнууд олоор үдэнхэй байдаг шуу. Эдэ хоротодые үндэһөөрь үгы хэхын тула складай шала, ханыень һайнаар сэбэрлэжэ, хашаг, хорхойн орохогүйгөөр бүтүүлэн шабаха хэрэгтэй. Удаань шэнэһэн холисоор дезинфекци хэхэдэ үтэ, шумуулынь түргэн хосордог байна.

Ороохо тарянда элдэб хорото хашаг, хорхойнууд элдэб янзаар халдадаг байна. Заримандаа таряа хуряалгын үедэ хашагууд ороохонтой хамта поли дээрэһээнье асарагдажа магадгүй. Тиихэдэ урид сэбэрлэгдэжэ, дезинфекци хэгдээгүй тоог дээрэ, склад соо оруулагдаһан таряанай хорхой шумуулһаа гэмтэхэ ушар али олон үзэгдэдэг гээшэ. Юуб гэхэдэ, хордогдоогүй амбаар үтэ хорхойн үдэхэдэ эгээл зохид газар боложо үгэдэг шуу.

Склад, амбаарнуудаа һайнаар дезинфекци хэһэнэй һүүлээр газаа талаһаань тойруулан 1—2 метр үргэнтэйгөөр газарайнь хүрьһэ малтаад, һаяхана бусалгагдаһан избёосхо дээгүүрнь бутарган хаяха шухала. Тиихэдэ ороохотой склад соо ороохо тарянда хоро хүргэдэг хорхой, хашагууд яһала олон янзын байдаг. Энээнһээ гадна хулгана, үхэр хулгананууд баһал горитой хохидол ушаруулдаг байна. Эдэ бүхы хоротодые бүхыдэнь усадхахын тула шэнгэн холисоор гү, али уняа утаагаар, аэрозольно аргаар дезинфекци хэхэдэ һайн юм.

Хоро сасахада ажахы бүхэн «ОВТ-1», «ОП-450», «ДУК» түхэлэй ветеринарна түхеэрэлгэнүүдээ, аэрозольно генераторнуудаа дүүрэн хүсэндэнь хүдэлгэхэ болоно. Эдэ бүхы ажалынь шэнэ ургаса хуряалгаһаа 10—20 үдэр урид хэгдэхэ ёһотой.

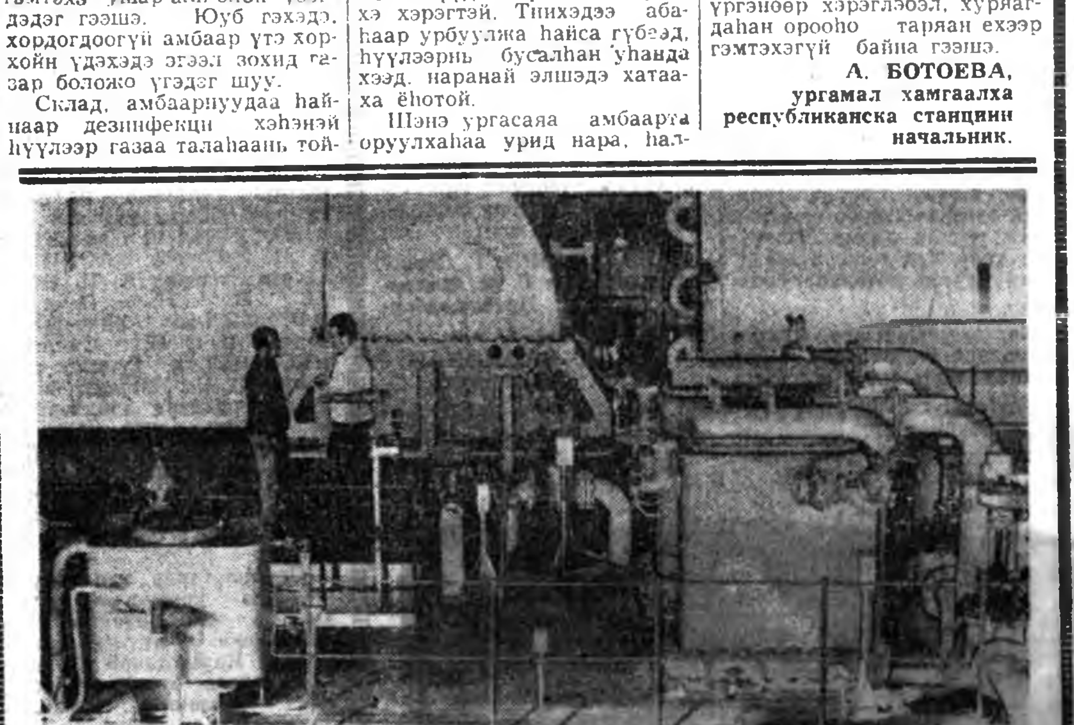
Складуудаа утаа уняагаар хордохо гэбэл, пэн түрүүлэн нүхэ шолоохойень һайса бүтүүлхэ хэрэгтэй. Тиихэдэ хүнэй байраһаа 50 метрһээ дүтэ зайда оршодог амбаарнуудые энэ аргаар хордожо болохогүй. Уняа утаагаар хордоһонойнгоо һүүлээр складуудаа һалхитуулхада һайн. Юуб гэхэдэ, иимэ арга хэрэглэһэнэй удаа фумигант хороной гашуубтар үнэр түргэн тунадаггүй юм. Тиимэһээ энэ үнэртэй склад соо ажаллаха хүнүүдэй бэедэ хоро хүргэжэ магадгүй бшуу.

Тэрэшэлэн склад, амбаарһаа гадна, ороохо хэхэ бүхы мэшээгүүдээ мүн лэ сэбэрлэхэ хэрэгтэй. Тиихэдээ абаһаар урбуулжа һайса гүбеэд, һүүлээрнь бусалһан уһанда хэээд, наранай элшэдэ хатааха ёһотой.

Шэнэ ургасаяа амбаарта оруулхаһаа урид нара, һалхинда һайнаар хатааха шухала. Ингэжэ 12—14 процентһээ дээшэ бэшэ шиигтэй болоторнь хатаахада ороохоной хашаг, хорхойнууд хосордог байна. Складууд соогоо ороохо таряагаа оруулжа хадагалһанай удаа һарадаа нэгэ дахин шанарыень шалгажа байхада һайн. Хорхой шумуулда дайрагдаһыень, мүн норожо халаһыень элирүүлхэдээ абаһаар дүрбэн буланһаань, удаань тэгэн дундаһаань тусхай зэмсэгээр таряа шэлэн абажа багахан тулам соо хэжэ, наринаар шалгаха хэрэгтэй.

Ажахынуудай ороохо таряанай складууд соо хулгана, зумбараа, үхэр хулгананууд олон байдаг. Эдэниие усадхажа, үгы хэхын тула оёорһойнь нүхэ һайнаар бүглэхэ, занга, даралгануудые, табихада зохид. Мүн барилгын алебастртай гурил, саахар холёод, багахан аяга соо хэээд табихада таарамжатай. Тиихэдээ 500 грамм алебастр соо 300 грамм гурил, 200 грамм саахар холёод ор хиходо, хулгананууд эдиһээр лэ хосорнодог. Юуб гэхэдэ, алебастр гэдэһэ дотортонь ороһоор лэ барилдажа хаташана бшуу. Гадна хилээмэнэй бутархай, каша, шэнээр хэршэгдэһэн свёкло, морхооб гү, али загаһа, мяха тусхай хороор хордоод, хулгана, үхэр хулганын багтажа ороход нүхэтэй тусгаар хайрсаг соо хэээд, обоолгдоһон ороохондо дүтэхэнэ табиха хэрэгтэй. Эдэ бүхы аргануудые үргэнөөр хэрэглэбэл, хуряагдаһан ороохо тарян ехээр гэмтэхэгүй байна гээшэ.

А. БОТОЕВА,
ургамал хамгаалха республиканска станциин начальник.

СОВЕТ болон Кубын теплоэлектростанцинуудай мэргэжэлтэд Марнелдэхи, Рентэдэхи Кубын хоёр томо хүсые үргэдхэн ехэ болгохо хүдэлмэри бэслүүлжэ эхилээ. Эдэнэй түрүүшынхидэ тус бүридөө 100—100 мянган киловатт хүсэтэй гурбан шэнэ энергоблок тодхогдохо, харин хоёрдохи теплоэлектростанцида мүн лэ иимэ хүсэтэй хоёр блок тодхогдохо байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: совет техникээр түхеэрэгдэһэн Марнелдэхи ТЭЦ-эй ехэ хүсэтэ зал.

ТАСС-ай фотохронико.

Аймагай Соведэй ээлжээтэ сесси һаяхан Мухар-Шэбэртэ боложо, табан жэлэй түсэб бэелүүлхэ талаар «Искра» колхозой правлениин, «Забайкалец» совхозой дирекциин хэжэ байһан хүдэлмэри тухай зүбшэн хэлсэгдэбэ. Зүбшэгдэһэн асуудалаар колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой Е. В. Иванов, совхозой директор И. И. Козлов гэгшэд элидхэлнүүдые хээ. Аймагай хүдөө ажахын управлениин ахамед агроном, хүдөө ажахын сас үргэлжын комиссиин түрүүлэгшэ А. Е. Фомин нэмэлтэ элидхэл хээ.

СЕССИИН ҮЗЭМЖЭДЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБЭЙ ДҮҮРГЭЛТЭ

Аймаг дотор үйлэдбэрилэн абтажа, гүрэндэ худалдагдадаг тарян, мал ажалай продукцинуудай хубида эдэ ажахынуудай оруулдаг нэмэри горитой һуури эзэлдэг. Ушар иимэһээ сессиин үзэмжэдэ тон шухала асуудал табигдаа гээд, депутадууд, үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ.

Элидхэл тушаа «Загангский» колхозой партийна организациин секретарь И. Ф. Хохлов, аймсоведэй гүйсэдкомой доторой хэрэгэй таһагые даагша П. П. Югов, «Родина» колхозой түрүүлэгшэ К. Л. Белоусов, Хонхолын сельскэ Соведэй түрүүлэгшэ Н. С. Митрофанов, «Знамя Ленина» колхозой парткомой секретарь И. Е. Иванов, аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. А. Никитин болон бусад үгэ хэлээ.

Улаан-Үдын мелькомбинадта жолоошоднай ехэнхи сагаа ээлжээндээ барадаг. Заримдаа хооһоор бусадаг. Ушар иимэһээ аймаг дотороо ажахынууд хоорондын хүсөөр тэжээл бэлэдхэлгын завод барихаар саг болоо. Юуб гэхэдэ, колхоз, совхозуудна үйлэдбэреэ хамһабарилжа, тусхай шэглэлтэйгээр эрхилдэг боложо захалаа бшуу гээд «Родина» колхозой түрүүлэгшэ К. Л. Белоусов дурадхаба. Тэрэниинь олохон нүхэд дэмжээ. Үйлэдбэри дээрэ эмхидхэлэй, ойлгууламжын хүдэлмэри эрид һайжаруулха, дунда зиндаанай хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалга дээшэлүүлхэ, ажалай журам шангадхаха, архи тамхи намнагшадтай шанга тэмсэл ябуулха тушаа ехэ хөөрэлдөөн болоо.

Хэлсэгдэһэн асуудалаар сесси дэлгэрэнгы шиидхэбэри баталан абаа.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

ЭРИЛТЫН ҺУЛАҺАА

Республикымнай промышленна предприятинуудай коллективүүд һайн шанартай продукци ехээр, бага гарзашатайгаар бүтээжэ, дүрбэдэхи тодорхойлхы жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэнэ. Олохон коллективүүд энэ хараа зорилгонуудаа бодото дээрэнь бэелүүлжэ шаданашье. Гэбэшье зарим предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд продукциингаа шанарые һайжаруулха хэрэгтэ халирхайгаар хандана гэжэ хэлэхэдэ алдуу болохогүй.

Жэшээлхэдэ, Шулуутайн леспромхоз «Забайкаллес» комбинадай томохон предприятинуудай нэгэниинь болоно. Энэ коллектив ойдо модо бэлэдхэдэг, пиломатериал, шпала хюрөөдэдэг байха юм. Урдань тус леспромхозой хүдэлмэришэд һайн шанартай продукци гүрэндэ тушаахын тула яһала оролдодог бэлэй. Һүүлэй сагта хүдэлмэришэдэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри муугаар ябуулагдадаг болоо. Продукци тушаажа абахадаа шанга эрилтэ табигданагүй. Иимэ шалтагаан дээрэһээ һүүлэй сагта муу шанартай продукци гаргагдадаг болоо.

Үнгэрһэн жэл соо тус коллективэй нэрэ дээрэ арбаад шахуу гомдол ороһон юм. Модо хэмһээ богонёор тайраха, гэшүүһыень стандартын ёһоор сэбэрлэхэгүй ушарнууд нэгэнтэ бэшэ дайралдаа. Муу шанартай продукци гүрэндэ тушаапанаингаа түлөө Шулуутайн леспромхозой коллектив хэдэн зуун түхэригэй яла түлэһэн байха. Леспромхозой хүтэлбэрилэгшэд энээн дээрэһээ тобшолол хэхэ аабза гэжэ һанагдаһан байгаа.

Байгша оной апрелиин һүүл багаар хюрөөдэгдэһэн 340 кубометр пиломатериал гологдожо, гүрэн горитойхон хохидолдо оробо. Гэбэшье леспромхозой хүтэлбэрилэгшэд таарамжатай хэмжээ абабагүй.

Тус коллектив июнь һара соо бүришье шахардуу байдалда оробо. Юуб гэхэдэ, стандарт болон хэмжүүрэй приборнуудые хинан шалгадаг Буряадай лабораториин хүдэлмэрилэгшэд леспромхозой коллективэй гаргаһан продукциин шанарайнь муу дээрэһээ гүрэндэ худалдахыень хориһон юм. Хахад жэлэй даабари дүүргэгдэхэгүй тээшээ болобо. Тингэхэдэл леспромхозой хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд дутуу дутагдануудаа усадхаха зорилготойгоор саг зуурын хэмжээнүүдые абаһан юм. Богонихон болзор соо продукциин шанар һайжаруулагдаа.

Шулуутайн леспромхозой коллектив юундэ июнь болотор муу шанартай продукци гаргадаг байгаа гээшэ хаб? Хэдэн зуун түхэригэй яла түлэжэ, аргаяа барагдахадаа тусгаар хэмжээ абаба бшуу. Мүнөө Шулуутайн леспромхозой коллектив продукциингаа шанарые һайжаруулха талаар таарамжатай хэмжээ абанхай.

Байгалай модоной баазын коллектив мүнөө болотор муу шанартай продукци гаргажа байһаар. Эндэ асарагдаһан модон сорт сортоороо илгагдангүй худхагдашана. Заримдаа хэмһээ богонёор модон тайрагдажа, ехэ гологдоһон гарана. Модоной гэшүүһэн стандартын ёһоор сэбэрлэгдэнэгүй. Хүдэлмэришэдэй ажал муугаар хинан шалгагдадаг хэмжүүрэй, зарим приборнуудай дутуу дээрэһээ муу шанартай продукци гаргагдана гэжэ элирүүлэгдээ. Энэ дутагдалнуудые усадхангүйгөөр ажаллажа боломоор аал?

Стандарт болон хэмжүүрэй приборнуудые хинан шалгадаг Буряадай лабораториин хүдэлмэрилэгшэд байгша оной эхиндэ Байгалай модоной баазын коллективэй гаргаһан продукциин шанарыень шалгажа үзэхэдөө, нилээд олон дутагдалнуудые элирүүлжэ, богонихон болзор соо усадхахыень дурадхаһан юм. Манай хүдэлмэрилэгшэд һаяшаг тус коллективэй продукциин шанарыень шалгажа үзэбэ. Эдэнэр жэлэй эхинһээ муу шанартайгаар продукци гаргаһанайнгаа түлөө аяар 7.5 мянган түхэригэй яла түлэһэн байшаба.

Продукциин шанар һайжаруулха зорилготойгоор хараалагдаһан эмхидхэлэй техническэ хэмжээнүү[...] дөөр бэелүүлэгдээдүй[...] Энээнһээ уламжала[...] дукциин шанар мүрт[...] жараагүй. Стандарт [...] хэмжүүрэй прибор[...] хинан шалгадаг Бу[...] лабораториин хүдэлм[...] шэд Байгалай модо[...] зын коллективые пи[...] риал хюрөөдэхыень [...] байна. Тиигэхэдэ ту[...] приятиин директор [...] В. Р. Ворожейкин [...] хон болзор соо бүх[...] далнуудаа усадхажа[...] шанартай продукци [...] бди гэжэ үгээ үгэ[...] Тэрэ гэһээр һара [...] саг үнгэрбэ. Харин [...] В. Р. Ворожейкин [...] үгэдөө үшөөл хүрөө[...] за муу шанартай [...] гаргажа байһаар.

Шулуутайн леспр[...] Байгалай модоной [...] хүтэлбэрилэгшэд хү[...] шэдэйнгөө урда [...] эрилтэ табина. Про[...] шанарые һайжару[...] лаар таарамжатай [...] хэмжээ ябуулгануу[...] лэгдэнэгүй. Ажала[...] муугаар эмхидхэ[...] ушарһаа муу шана[...]

В. БАГО[...]
стандарт болон хэ[...] рэй приборнуудые [...] шалгадаг Буряад[...] бораториин [...]

Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эрхимлээ

Улаан-Үдын локомотивна депогой коллектив табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ амжалта түйлаха зорилго урдаа табилад, угтамжын түсэб баталан абаа һэн.

Депогой коллектив угтамжын түсэбөө бодотоор дүүргэжэ, ажалдаа амжалта түйлажа байна. Тэдэнэр арадай ажахын элдэб ашаа шэрэхэ 2-дохи кварталай түсэбые холо үлүүлэн дүүргэбэ. Локомотивуудые ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ зорилгоёо бэелүүлжэ, тэдэнэй бүтээсэ 107,7 процент дүүргэв. Коллектив бүхы технико-экономическа даабаринуудаа үлүүлжэ байна.

Жэшээлхэдэ, арадай ажахын ашаа шэрэхэ өөрын үнэ сэн 6,6 процентээр хямдаруулагдаа, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари 107,7 процент хүргэгдөө. Электрын элшэ хүсэ, түлишэ алмаха, салин хүлһэ гамтайгаар гаргашалха, локомотивуудые зүбөөр ашаглажа, һаадгүйгөөр гүйлгэхэ талаар һайн үрэ дүнгүүдые түйлаа.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ээлжээтэ заседани hаяхан болобо. Заседани дээрэ «Хоринн аймагай Соведэй гүйсэдком ажалшадай депутадуудай сельскэ, сомоной болон поселково Соведүүдэй хүдэлмэри яажа хүтэлбэрилнэб» гэhэн асуудалаар тус аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Г. Н. Бородин тоособо.

Партиингаа XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, КПСС-эй ЦК-гай тогтоолнуудые болон нютагай Соведүүд тухай РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй хуулинуудые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө оролдон, Хоринн аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет сельскэ, сомоной, болон поселково Соведүүдэй эмхидхэлэй ямар хүдэлмэри ябуулжа байhан тухай ходо hонирходог, саг болзортонь зохисотой хэмжээ абадаг болоо гэжэ Верховно Соведэй Президиум тэмдэглэбэ. Нютагай Соведүүдтэ сесси саг болзортоо, hайн бэлэдхэлтэйгээр үнгэрдэг, Соведүүдэй болон саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэридэ депутадууд эдэбхитэйгээр хабаададаг болоо. Сельскэ, сомоной болон поселково Соведүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ талаар аймаг дотор нилээд хүдэлмэри хэгдээ гэжэ тэмдэглэгдээ.

Эдэ бүхы хүдэлмэри аймагай ажахынуудай үйлэдбэридэ горитой туhа хүргөө. Мал ажалай продуктнуудые абажа, гүрэндэ худалдаха 1973 оной, түсэбтэ табан жэлэй, тодорхойлхы дүрбэдэхи жэлэй 6 hарын түсэбүүдые аймаг амжалтатайгаар бэелүүлжэ шадаа. Энэ үедэ нийтын адууhа малай тоо нилээд олошороо.

Гэхэтэй хамта, Хоринн сельскэ, сомоной, поселково Соведүүдэй ажалда дутуу дунданууд үшөөл олоор үзэгдэhөөр гэжэ республикын Верховно Соведэй Президиум онсо тэмдэглээ.

Хоринн аймагта сельскэ, сомоной 6, поселково 1 Совет бии юм. Олонхи Соведүүд өөрынгөө ажалые мүнөө үеын эрилтын ёhoop ябуулжа биранагүй. Тэдэнэй тоодо Ашангын, Дээдэ-Тайлсын, Улаан-Одоной, Краснопартизанска сельскэ болон сомоной Соведүүд орono. Тус Соведүүд өөhэдынгөө харьяата газар дээрэ байдаг ажахынуудай хүдэлмэридэ ёhотой туhа хүргэнэгүй, hургуулинуудта, больницануудта, магазинуудта бии байгаа дутуу дунданuудые дары усадхаха талаар мүртэй хэмжээ абанагүй, тосхон, hууринуудые болбосон түхэлтэй болгохо талаар хүдэлмэри бирагүйгөөр ябуулна. Аймагай сельскэ, сомоной олохон Соведүүд сесси дээрэ баталан абаhан өөhэдынгөө тогтоолнуудые бодото хэрэг дээрэнь дүүргэнэгүй. Газарые зүбөөр ашаглаха, байгаалиие аршалан хамгаалха, бүгэдэ нийтын hуралсал hайжаруулха, архидалга ба алкоголизмтай эрид тэмсэхэ хүдэлмэри hайжаруулха болон бусад хуулинуудай хэр дүүргэгдэжэ байhан тухай багаар hонирхоно.

«СССР-тэхи ажалшадай Соведүүдэй депутадуудай дүрим» баримталха хуулиие Хоринн сельскэ, сомоной олонхи Соведүүд муугаар бэелүүлнэ. Краснопартизанска, Ашангын, Хоринн болон бусад Соведүүд ямаршье бэлэдхэл хэнгүй сессинүүдээ үнгэргэнэ, тэндэ зарим депутадууд ямар нэгэ шалтагhaa ерэдэггүй байха юм. Мүн сессидэ бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ депутадууд хабааданагүй. Соведүүд депутадуудайнгаа хоорондо хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулна, тэдэниие хэрэгтэй материалнуудаар хангаха хэрэгтэ hаналаа багаар табина. Аймаг дотор «Депутадай үдэр» үсөөн үнгэргэгдэнэ. Ажахынуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд депутадай эрхэ түлөөлэлгөө бэелүүлхэ хэрэгтэнь туhа хүргэнэгүй. Сельскэ, сомоной Соведүүдэй олонхи депутадууд үнгэрhэн зургаа hарын үедэ hунгагшадайнгаа урда тоосоогүй байха юм.

Сельскэ, сомоной, поселково Соведүүдэй дэргэдэхи саг үргэлжын комиссинууд өөhэдынгөө хүдэлмэриие hанаhанда хүрэмөөр эмхидхэнэгүй. Дээдэ-Тайлсын, Хандагайн, Краснопартизанска сельскэ, Хоринн поселково Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинууд сессидэ табигдаhан шухала асуудалнуудые бэлдэхэ хүдэлмэридэ хабаадуулагданагүй.

Ажалшадай депутадуудай сельскэ, сомоной, поселково Соведүүдые хүтэлбэрилхэ талаар байгаа дутуу дунданuудые дары усадхажа, тэдэнэй ажал хүдэлмэри эрид hайжаруулха гэжэ Хоринн аймагай Соведэй гүйсэдкомые уялгаhан тогтоол Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум абаа.

НАЦИОНАЛЬНА ОКРУГУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

ХОЛЫН ХОЙТО ЗҮГЭЙ «СЕЛЬХОЗГРАД»

«Ямалгазстрой» трестын бригаданууд холын хойто зүгэй Лабытнанги гэжэ госондо шубуунай фабрикын байшангуудые хабсаргажа дүүргэбэ. Ужам hаруул дүрбэн байра соо үндэгэлхэ 80 мянган тахяа байлгагдаха, үшөө нэгэ корпус доторнь 40 мянган дальбараа үдхэгдэхөөр хараалагдана.

Шубуудай энэ фабрика Ямало-ненецкэ национальна округто баригдажа байhан үдөө ажахын эгээл томо барилганuудай нэгэн болоно.

Үхэрэй, гахайн байранууд баригдаад, 8 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай теплицэнүүд баригдажа дүүрүүтэй байна. Теплицэнүүд соогуурнь соргонуудаар халуун уhан дамжуулагдаха юм. Саг үргэлжэ хүйтэн сэбдэг байдаг газарта hуури табиха аргагүй тула бүхы корпусуудынь болон метр гүнзэгыдэ малтагдаhан бахананууд дээрэ баригдахаар хараалагдана.

Лабытнангида баригдажа байгаа «Сельхозград» энэ табан жэлэй hүүлдэ бэлэн болгогдохо. Мяхан, hүн, үндэгэн, овощ эндэhээ геологуудай, газ гарган абагшадай, нефть үсхэбэрилэгшэд болон барилгашадай ажаhуудаг тосхонуудта эльгээгдэдэг болоно.

Ямало-ненецкэ национальна округ.

Р. ПАВЛОВ,
ТАСС-ай корр.

ГАДААДА ДАЛАЙНУУДАЙ ХООРОНДО

Туристнуудай шэнэ зам Чукоткын хада ууланuудаар, гол мүрэнүүд болон нуурнуудаар дамжан гараха энэ зам хахад аралай хойто зүгhөө урагшаа гаража, гадаада хоёр далайе — Мүльhэтэ, Номгон далайнуудые холбохо байна. 550 километрэй зайтай энэ замые эгээн түрүүн магаданайхид гаталан гараа. Эдэнэрые СССР-эй аяншалгын спортын мастер, инженер-конструктор Р. Седов толгойлhон байна.

Энэнь хэды бэрхэшээлтэйшье hаа, hонирхолтой байгаа. Спортсменүүд горнягуудай Ленинградский гэжэ поселокhoo гараад, хүнэй ябаагүй шахуу газараар дабшаа. Гол мүрэнүүдые зубшаhан хуга газарнуудаар эгсэ үндэр хаданuудай оройгоор ябаба.

Энэ замаар анха түрүүшынхеэ ябаhан туладаа, урдань нэрэгүй байhан газарнуудта нэрэнүүдые үгөө. Телеакайдахи үзэсхэлэн гоё хаданuудта мянга гаран метр үндэр дабаан бии юм. Моржын hяhаар элдэб юумэ hиилэдэг Чукоткын элитэ мастер, РСФСР-эй элитэ уран зураашан Туккайн нэрээр тэрэ дабаан нэрлэгдэнхэй. Пегтымельдэхи нэгэ шэлын оройдо Ленинскэ комсомолой нэрэ үгтөө.

Зүүн, баруун hалаа болон урдадаг Телекай мүрэнэй бэлшэр дээрэ аяншалагшад hонирхолтой юумэнтэй ушараа. Чукоткодо гол түлэб хүбхэн, жэжэ модод, харганануудай ургадаг hаань, харин эндэ шугы бургааhан ургадаг байба. Эндэ ургадаг зарим томо модод үргэнөөрөө хүнэй алдын шэнээн, үндэрөөрөө хорёод метр шахуу болоно. Тундрада олдоhон эдэ модод хорон хүйтэн hалхинhaa хангал үндэр хаданuудаар халхалагдана.

Е. ДЕНИСОВ,
ТАСС-ай корр.

Анадырь,
Чукоткын национальна округ.

ТУНДРА ДЭЭГҮҮР ДУУНУУД ЗЭДЭЛНЭ

...Орошодой байрын хажууда вертолет бууба. Карагинска соёлой байшангай агитбригада орошодто айлшалжа ерээ бшуу. Бригадын гэшүүд Корягай газар дээрэ боложо байhан ехэ хубилалтанuуд тухай хөөрөө. Һүүлдэнь уран hайханай бүлгэмүүдэй артистнууд СССР-эй арадуудай дуунуудые дуулаhан, тундрын арадуудай хатар наадаhан байна.

Эндэхи малшад артистнуудта хандан, «Үшөө ерээрээгты!» гэжэ захиба. «Концерт харуулдаг вертолет тэндэhээ саашалжа, ондоо малшадта ошобо. «Карагинска» совхозой газар Берингово далайhaa Охотско далай хүрэтэр нэмжыдэг юм. Урдань, орошодой байрануудта нохойгоор ошодог байхадань, ехэ саг гарадаг байhан. Харин мүнөө вездеходууд, вертоледууд хэрэглэгдэнэ.

Соёлой байшангуудай олохон агитбригаданууд орошодто ошодог болонхой. Корягай «Мэнго» гэдэг мэдээжэ хореографическа ансамбль «Паланский» совхозой малшадта ошоод ерээ.

М. ЖИЛИН,
ТАСС-ай корр.

Корягай национальна округ.

УЛААН-ҮДЫН кондитерскэ фабрика элдэб янзын амтатай зүйлнүүдые гаргадаг юм. Энэ фабрикын нүхэр А. П. Хороших гэгшын хүтэлбэрилдэг конфетэ орёодог автомадуудые хүдэлгэдэг хүдэлмэришэдэй бригада халаан бүриингөө даабари 110 процент хүрэтэр дүүргэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадир Аксинья Прокопьевна Хороших.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

БАЙГААЛИ ТУХАЙ НОМ

В. Н. Скалон, М. А. Шаргаев гэгшэдэй «Байгаалиин баялиг ба үзэсхэлэн hайханай эхин үндэhэн» гэhэн гаршагтай ном hаяхан Буряадай номой хэблэлhээ гаража, республикын номой магазинуудта тараагдаба.

Байгаали тухай шэнээр бэшэгдэhэн ном дотор манай республикада ажамидардаг ан арьяатан, Байгал далайн баялигые хамгаалха хэрэгтэ абигдадаг шухала асуудалнуудай хэр зэргэ шиидхэгдэдэг тухай дэлгэрэнгыгээр бэшэгдэбэ.

Ном дотор манай республикада байгаалиин баялигай ямараар хамгаалигдадаг тухай, мүн «Байгал далаин нөөсэ химгадаха, хамгаалха» гэhэн парти, правительствын абаhан тогтоолые бэелүүлхэ талаар хэгдэжэ байhан тухай ажал хүдэлмэри үргэнөөр бэшэгдэнхэй.

В. Н. Скалон, М. А. Шаргаев гэгшэдэй бэшэhэн энэ ном байгаали хамгаалха бүхэросин бүлгэмэй байгуулагдаhан табин жэлэй ойн тэмдэглэгдэжэ байгаа жэлдэ хэблэгдэн гараа. Тус ном гоё зурагуудаар шэмэглэгдэн гоёогдонхой.

А. ГРИГОРЬЕВ.

АМЖАЛТА ТҮГЭС ДҮНГҮҮД

БАЙГША ОНОЙ түрүүшын хахадта арадайнгаа ажахые хүгжөөлгын дүнгүүд аха дүү социалис оронуудта согсологдожо байна. Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай экономико амжалта түгэсөөр хүгжэжэ байна гээд статистическэ управлениинүүдэй мэдээнүүд элирхэйлэн гэршэлнэ.

ВАРШАВА. Мүнөөнэй түсэбтэ табан жэлэй гурбан жэлэй түрүүшын хахадайхитай жэшэбэл, промышленна үйлэдбэриин хүгжэлтэ улам хурдан түргэн боложо байна гээд Польшын Арадай Республикын Главна статистическэ управлениин мэдээсэл дотор тэмдэглэгдэнэ. Промышленностьда хүдэлдэг хүн бүхэнэй ажалай бүтээсэ 10,1 процентээр ургаа.

Үйлэдбэриин хурдан түргөөр хүгжэхэтэй хамта, хүн зоной олзо доход дээшэлhэн байна.

Худалдаанда гаргагдаhан продукциин хэмжээн 12,7 процентээр үргэдэбэ. Промышленна гол шухала зүйлнүүдэй дундаhaa хүнгэн автомобиль, магнитофон, радиоприемник, нэхэмэл хубсаhа хунар, агаарай дарасаар металлнуудые болбосоруулдаг машина бүтээлгэ илангаяа олошорhон байна.

ПРАГА. Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй жэшэбэл, байгша оной зургаа hарын турша соо орон доторхи промышленна үйлэдбэрилгэ — 6,2 процентээр, барилгын хүдэлмэри 7,3 процентээр үргэдэбэ. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлhэнэй ашаар промышленна үйлэдбэриин ургалтын 87 процентнь туйлагдаhан байха юм.

Үнгэрhэн хахад жэлэй турша соо, 1973 оной түрүүшын хахадайхитай сасуулбал, хүн бүхэнэй дундуур зэргын салин хүлhэн — 3,1 процентээр, эд бараа худалдалга 8,3 процентээр нэмээ. 48,5 мянган шэнэ гэр байра баригдаа. Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй жэшэбэл, гадаадын худалдаа найманай хэмжээн 26,3 процентээр ехэ болобо.

БЕРЛИН. Ойн баярай жэлэй түрүүшын зургаа hарын турша соо Германиин Демократическа Республикын ажалшад ехэ амжалтануудые туйлаа.

Энэ үе соо ороной национальна олзо доход, үнгэрhэн жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, 5,5 процентээр дээшэлhэн байна. Промышленна продукци үйлэдбэрилхэ талаар гүрэнэй түсэбтэ даабаринууд үлүүлэн дүүргэгдээ. Үгтамжын түсэбүүдые бэелүүлhэнэй ашаар даабариhaa гадуур 1,3 миллиард маркын промышленна продукци гаргагдаба.

Промышленностиин hалбаринуудта ажалай бүтээсэ 6,7 процентээр дээшэлээ. Үүсхэл гаргагшадай хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаададаг 750 мянган ажалшад энэ хэрэгтэ хубитаяа ехээр оруулаа. Научно-техническэ даабаринуудые түсэбэй ёhoop дүүргэжэ, энэ хүгжэлтэ дэбжэлтэ хангаа.

(ТАСС).

(Үргэлжэлэл. Эхининь июлиин 30-най номерто).

Хахад hүни болошоhон хойно нааданhaa тараhан залуушуул гэр гэр тээшээ тараба. Олонхи хүбүүн нүхэсэдэг басагадаа хүргэжэ ошоо. Хэнтэйшье бэшэ Жамбал гэртээ орожо, үдэшөөр haагдаhан hү уужархёод, борогшоноо унажа, бүлэ баабайнгаа отара тээшэ табилуулшоо hэн. Энэ hүни нааданда ерэhэнээ шаналбагүй. Жамбал тэрээхэн басаган тухай бодоо сэдьхээшьегүй, тиигээд лэ тэрэ hүнеэрээ дүүрээд, мартагдашаhан юм. Хаанаhaa, юундэ ерэhэнээрнь hонирхоогүй. Зунай арюун сагта түрэл гаралдаа гү, али миил хүдөөгэй аршаанда амархаяа ерэгшэд барагдагша hэн гү.

Бороогой ехээр ороод, болиhоной үглөөдэр үнөөхи танцада уригшань харгын муу дээрэhээ тракторист хүбүүндэ шэрүүлэнхэй, үдэшэ багаар хүрэжэ ерэбэ. Хониёо hая хаагаад, сайгаа ууж hууhан Жамбал согоор хайруулhандал бодожо, нюдэндөө этигэжэ ядан зогсобо. Хүбүүн янзаар үмдэ, самса үмдэнхэй, сагаан пулаадаа толгойhoo абаад, орохо мүртөө мэндэшэлнэ.

— Ай, та эндэ хүн гүт? — гэжэ гайхаба. Тиигээд гэр соогоо ямар байдагыень тойруулжа хараадхиба.

— Тиимэ. Би хонишоноор хүдэлдэгби даа, — гэбэ Жамбал. Бүлэ баабайнь дээшээ hуухыень уряад, сайгаа аягалшаба. Стул дээрэ hуугаад байхадаа басаган:

— Би танай отделениин зоотехнигээр хүдэлдэг болонхойб, Дулма гэжэ нэрэтэйб, — гэбэ.

— А-а, яагаа hайн юм. Болоол даа, — гэбэ бүлэ баабайнь. Тиигээд гэр соогоо нобшошог hууhандаа аягүйрхэбэ янзатай. — Шорой отогоош дээшэнь татаагүй байтарнай орожо ерэбэт.

— Гэмгүй. Яахань hэм, — гэбэ басаган.

— Иигээд лэ байдагбди даа. Энэ дүү басагачайм хүбүүн нёдондоной армиhaa бусаhан аад, намдаа туhалалсажа, жаргуулаад байна даа. Тэрэгүй hаань, бэе муутай бинь, яахашье хүн hэнбиб. Мэдэнэгүйб. Энэ намартаа пенсидэ гаража, хонидоо тушаахамни бэшэ гү даа.

— Хэды хонитойбта?

Энэ үдэр хониёо тоолоhон тула:

— Табан зуун таби, — гэбэ бэлэн hууhан Жамбал.

— Тобир тарган гү?

— Яhало-о. Гаргахадам харахаш даа.

Яагаа бага уунат гүүлэн, хахад аяга сай hоросгоогоод Дулма хони харахаяа яарашаба. Булта гаража, хонидыень харабад. Тиигээд таба хоноод, хонидоо хайшалалгада абаашахыень захижа, бусаха тээшээ түхеэрхэдэнь, тракторист хүбүүн голдо шунгахаяа ябашаhан байба. Жамбал нохойгоо дуудажа, хонинойнгоо хоройн тэндэ уяба. Энэ үедэ хүлеэгдээгүй юумэн болошоо hэн. Дулма тракторай кабина соо ороод, трактористаяа хүлеэнгээ, энэ тэрэ юумыень носожо, сагаа үнгэргэхэеэ бодобо. Трактор гэнтэл урагшаа ябажархиба. Басаган ухаа мэдээгээ алдажархиба. Тэрэ яажа байлгахаяа мэдэхэгүй байгаа. Трактор урдань хэбтэhэн обоо түлеэн дээгүүр танк шэнгеэр хэлбэлзэн гараад, Жамбалай зооhон сэргые хяа мүргөөд, эгсэ эрье тээшэ дондоршобо. Һүрэжэ гарахаяа, яахаяашье ойлгохоёо болишоод, урагшаа хараhан зандаа Дулма хашхарна. Аюулай тохёолдохоёо байhыень ойлгоhон Жамбал борогшондоо мордожо:

— Һурыш! Һурыш! — гэhэн аймшагтай хахир, hүрдэhэн, айhан хүнэй зэрлиг абяа моринойнгоо гүйдэл дунда гаргаба. Уруудамда Жамбалай hүрдэhэн абяанhaa трактор урагшаа улам түргэдэhэндэл гүйбэ. Бэедээ жолоогой үзүүр хүргүүлдэггүй мориёо нэгэ шабхадахадань, hомон шэнги монсогороороо хойноhоонь ошоо hэн. Арбаад лэ алхам. Тиигээд лэ — нүхэн мэтэ эгсэ эрье. Жамбал моринойнгоо ама татаха хоорондоо кабина руу hүрэшэбэ. Нюдэеэ хоёр гараараа шэб бүглэжэрхёод, Дулма хашхархаал мэдэнэ. Эрье туласа ерээд, трактор пүг-паг гээд унтаршаба. Дулма нюдэеэ нээжэ, үндэр эгсэ эрье руу харахадаа, толгойнь эрьехэдэл гэжэ, дахин аниба. Жамбалай сохоhоонь, хоёр hаншагhaaнь хүлhэн урдажа байба. Агшан зуура абяагүй байдал тогтобо. Гансал зүрхэнүүдэйнь шангаар түг-түг сохилхонь хоюуландань элеэр дуулдана. Басаганай гар, бэень шэшэрэн hалганажа байба.

— Дулма, — гэжэ Жамбал түрүүшынхиеэ. — Гарасалдабалши даа.

— Оо, ёо-ёо, — гэжэ басаган хүндөөр ёолоод, Жамбалые тэбэрин таалажархиба. Хүбүүн сошобошье, тракторайнгаа тормозые хүлөөрөө дараhан зандаа хүдэлэнгүй hуугаа hэн. Тиигээд тээ саанахана моринойнь турьяха, тракторист бүлэ баабай хоёройнь хашхарха дуулдаба.

— Гарагты. Гэнтэ эрье хэмхэржэ болохо, — гэхэдэнь Дулма бушуу hүрэжэ бууба.

Айhан тракторист хараал шэрээл табина:

— Хаанаhaa энээнтэй дайралдаа, ушараа hэмбиб. Үйлэ гайгаа татан алдабал. Өөрөөшье үхэхэнь, тракторшье hалгаахань!

Дулма хүхэ сагаан болошоод, дуугарха үгэеэ олобогүй.

— Яагаа нюдэ халтирхаар юумэн болобо гээшэб. Юрэдөө, бурхан хаража, ээлэhэниинь лэ хүрөө. Юуншье хүнтэй тушаалдадаг юм, — гэжэ бүлэ баабайнь бултанай hанаа тэгшэлхые оролдобо.

Харанхы болошоhон хойно тэдэнэр трактораараа hөөргөө бусаба. Жамбал мориндоо баярые хүргэhэндэл хүзүүень эльбээд, ганга доро оруулжа уhалаад, эдеэлхыень табиба. Эрьеын ногоон дээрэ hуугаад, тракторай абяанай холодон холодотор шагнаархаба. Хүнэй наhан, үхэл тухай түрүүшынхиеэ бодомжолжо, үндэр тэнгэри өөдэ шэртэн хэбтэтэрнь, хүлеэжэ ядаад, бүлэ баабайнь ооголбо. Жамбал, бии гэжэ мэдүүлжэ абяа үгөөд, бодожо ошоо hэн.

Үглөөгүүр шанаhан шэнэхэн сайгаараа дүрбэн зүг руу харуулжа, бүлэ баабайнь хада уулынгаа эзэдые дурдан, сэржэм үргэбэ. Хормойдоо хии хабшуулhан, хүйтэн мүртэй үхид байдаг лэ ха юм. Тэрэ Дулма тиимэшүүлэй нэгэншье юм аалам, городhoo ерэжэ үрдеэгүй байтараа, түй татан алдаба бшуу. Жамбалайнгаа бодоходо үдэшэ мартаhан юумэеэ hураба.

— Таанар хаанаhaa танил зомта? Хүбүүнэй зүзаан урал шумбыжэ, миhэрэл болоод:

— Нааданда танилсаа hэмди, даа, — гэбэ. Тиигээдшье хөөрэлдөөниинь энээгээр дүүрэшөө. Жамбал хонидоо гаргажа, хойшонь туугаад, эдеэлhэнэйнгээ удаа ябагаар адуулгандаа гарахам гэбэ. Зунай hайндэрэй дүтэлхэдэ, борогшоноо ёhотойгоор hорихоёо шиидээ. Урдань үдэшэ үглөөнэй hэрюундэ хоёр-гурбан модоной газарта эмээлыень абажархёод, хүлэйнь хурданиие мэдүүлдэг hэн. Харин мүнөө асаржа, гэрэйнгээ арада уяад, ёдогорхон модо гартаа абажа, үглөөнэй hэбшээ hүрин гүйлдэhэн хонидоо амадан ошобо.

Үдэшын hэрюу даажа, үдэрэй халуунай буурахада, талада гаргажа, Борогшоноо гүйлгэдэг болобо. Һунинь бэлшээридэнь табина. Борогшон гүйхэ болоходоо хабаа үзэдэг, шалаагаа гаргахаяа панаhандал хүл дээрээ дэбхэншээгээд абаха. Өөртэнь, Жамбалда, моринь үдэр бүхэндэ хүнгэн, хурдан болоhоншог байха. Энээндэнь бүришье hаа баясаха. Албанhaa ерэhэн дороо адуун сооhoo шэлэжэ hургаа hэн. Нэгэ дахин булгюулжа унаад, мүрөө гэмэлтэбэшье, hалаа hандаагүй, амыень мэдүүлээ. Дулмын хэлэhэн табадахи хоногтонь хонидоо туужа, хайшалалгын пункт асарба.

— Һайн хүн, сайн байна, — гэжэ Дулма үнинэй хүлеэhэн маягтай сарай дороhoo гаража ерээд, гараа үгэбэ. Ходо Улаан Жамбал гүүлдэг аад, иигэжэ хэлүүлхэдээ, досоонь зохид, баярай мэдэрэл түрэбэ. Үнинэй танил хүндэл:

— Иишэдээ hайн гүт? — гэжэ hураба.

— Хайшалалгамнай түлэг дундаа. Һаймди, — гээд Дулма борогшон тээшэнь хараба. — Яагаа гоё морин гээшэб. Шубуун шэнги.

— Таниие энэ морин лэ абараа хамнай даа, — гэhэн аад, Жамбал бэеэ hайрхаhандал болоhондоо зохидшообогүй.

— Хоюуландатнай hайниие хүргэнэб, — гээд, Дулма моринойнь хушуу эльбэбэ.

Гурбан үдэр соо Жамбал хони хайшалалсаба. Эдэ үдэрнүүдтэ Дулма ото ойронь байгаа. Нооho үлөөнгүй доогуур хайшалуулха, шанаараарнь илгаха, зүбөөр шэгнүүлхэ, хэмжүүлхэ, саг соонь дүүргүүлхэ гэхэ мэтэ ажал тэрээндэ даалгагданхай. Заримдаа Жамбалай ойро ерэжэ, хонинойнь хүл уялсадаг, машинын шүдэдые хурсалаад, тошылдоод үгэдэг hэн. Хандасань даншье hаа налархай, үгэ дуугархадань, хоолойнь эльбэhэн мэтэ зөөлэнөөр дуулдаха. Басагадай хэниинь шье иигэжэ Жамбалтай хөөрэлдөөгүй. Тиин Жамбал хүнhөө дутуугүйгөөр хүдэлхэеэ, hайн талаhaa бэеэ харуулхаяа оролдоно. Наранай ойрохоноош ерээд шараhандал халаахада, байшагүй бааяма нгсуун, hүүдэрлэhэн сарай дорошье хүлhэн зүндөө адхарха юм. Тоhотой гарайнгаа араар хүлhэеэ аршахадаа, хүнүүд соо ута гэзэгэтэй басагые хараалхалаад абадаг. Үгы hаань юундэшьеб хамаг юумэн тойроод хооhон шэнги hанагдадаг байба. Одоол зүүдэнэйнгээ басага хараа, олоол даа. Өөрөөшье энээндэ этигэнэ. Гансал хэрэглүүлэнгүй hалахаhaa юунhээшье ехээр айдаг болобо. Зүрхэн соонь толотожо эхилhэн дуранайнгаа бүүдэгэрхэн гэрэлые харуулхагүйе оролдодог, Дулматай хөөрэлдэхэ бүхэндөө эшэмхэй, харюу болодогшье hаа, хараhaap сэдьхэлээ хүльбэрхэ гээшэ нимэ юм байна гэжэ ойлгожо эхилбэ. Хонидойнь хайшалалганай дүүрэхэ үдэр:

— Жамбал, эдэ үдэрнүүдтэ хэнhээш ехые хайшалааш. Манда нимэл хайшашад хэрэгтэй байгаа, — гэжэ Дулма магтаба.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

МАОГОЙ «ШҮҮРДЭН ШАЛГАХА» ҺУРГУУЛИНУУД

«Майн 7-ной hургуулинууд» гэгдэдэг эмхинүүд Хитадта нуу суутай болонхой. Мао Цзэ-дуниие даган ябанагүй гэжэ hэжэглэгдэhэн гү, али тэрэнэйхидтэ нэгэн талаараа таараагүй партиина болон гүрэнэй хүдэлмэрилэгшэд, соёл болон искусствын ажал ябуулагшад тэдэ hургуулинуудта сүлэгдэжэ, «соёлой хубисхалай» «агуухэ туйлалтануудай нэгэн», «социалис шэнэ зүйл» гэжэ соносхогдоhон эдэ hургуулинуудта хара барлагай хүшэр хүндэ ажал хэгдэдэг. Тэндэ хуули халиха гээшэ мартагданхай, доргооро ашалха ябадал дэлгэржэ, хүнэй нэрэ хүндэ нь ходо доромжологдожо байдаг юм.

1966 оной майн 7-до Мао Цзэ-дун «шэнээр hургахын тула кадрова хүдэлмэрилэгшэдые олоорнь... хара ажалда ябуулха» гэhэн захиралта үгэhэн байгаа. Гэбэшье нимэ «hургуулинууд» нилээд хожом, хоёр жэл болоhон хойно, «соёлой хубисхалай» хоёрдохи шатада үргэнөөр дэлгэрhэн юм. Энэ үедэ ажалhaa гаргагдаhан олоршо этэгээд гэжэ соносхогдоhон хүдэлмэрилэгшэдэй, профессор болон багшанарай, соёл культурын ажал ябуулагшадай тоо айхабтар олон болоhон байна бшуу.

Эдэ олон хүнүүдые түрмэдэ хаахын аргагүй, тэндэ тэдэниие тэжээхэ, хубсалуулха хэрэгтэй байгаа. Мүн тэдэниие сүлөөдэ орхижошье болохогүй байгаа. Юундэб гэхэдэ, Хитадай хүтэлбэри дотор засагай түлөө дэлгэрhэн тэмсэлдэ тэдэнэр Мао Цзэ-дунда, тэрэнэй тала баримталагшадта ехэ аюултай байгаа. Тиин эдэ олон хүнүүдые «түбхинүүлхэ», зонhoo амяарлаха хэрэгтэй болобо. Тиигэжэ hургуули тухай шиидхэбэри абтаhан юм.

1968 оной майда Хэйлунцзян провинциин Люхэ гэжэ hууринда «Майн 7-ной» түрүүшын «hургуули» эмхидхэгдэhэн юм. Тэдээнhээ хойшо тиимэ «hургуулинууд» хаа хаанагүй айхабтар олоор бии болоо hэн. Тэдэ уездын, городой, городой районой, провинциин, КПК-гай ЦК-гай элдэб министерство болон нийтын эмхинүүдэй хэмжээгээр байгуулагдаhан юм.

Город, тосхонуудай гудамжануудаар олон зуун метр утаар hунаhан колоннонууд үзэгдэдэг боложо, сүлэгдэгшэ үхибүүд болон эхэнэрнүүдэйнгээ уйлаа бархиралгаар үдэшүүлэн, далда ородог бэлэй. Сүлэлгынгөө газарта хүрэхэдөө, «Майн 7-ой hургуулинуудай «hурагшад», өөhэдөө байха байраяа баридаг, хооhон газарнуудта юумэ таридаг байгаа. «Жэньминь жибао» газетын бэшэhэнэй ёhoop, олон нютагуудта тэдэнэр таряалангай газар бэлдэн, адаалхай бороложо пөөгүүдые улаан гараараа малтан hугалжа, бэеэ хатуужуулан, нюсэгэн хүлөөрөө тэрэ газараа жэгдэлдэг, хэдэн арбаад, заримдаа зуугаад километрhээ шулуу үргэлжэ асардаг, харин үдэшэндөө бүрүүл дэнгэй гэрэлдэ Мао Цзэ-дунай зохёолнуудhaa абтаhан цитатануудые сээжэлдэдэг байгаа. Тиимэ «hургуулиин» hурагшад «мүльhэн хүйтэн уhатай уhалууриин hубагуудые шэмэрүүн хүйтэндэ сэбэрлэн заhадаг, харин зунай халуунда таряалангай газар элдүүрилжэ, өөhэдтөө орходоо, буйволнууд тухайдаа үлүү hанаагаа зободог байгаа» гэжэ «Изамин жибао» газетэ бэшэлэн юм.

Саг үргэлжэ хүдэлжэ байдаг нимэ «hургуулинуудай» байгуулагдахада, хүшэр хүндэ ажал гээшэ хүнүүдые «хүмүүжүүлхэ», баадхаха, хэhээхэ «арга» гэжэ мэдэрэгдэhэн байна. Теэд энэнь коммунис хүмүүжүүлгын бодото марксистско-ленинскэ гол ёhонуудтай ямаршье нийтэ зүйлгүй юм.

Дотоодын политикын бусад олон асуудалнуудтал адли энэшье асуудалаар партиин гү, али правительствын зүгhөө ямаршье шиидхэбэри абтаагүй. Гансал хүнэй — Мао Цзэ-дунай нэрэhээл «заабари» үгтэhэн байгаа. Сэрэгэйхойрог залгай эрхэ байдалда гүрэнэй конституци болон хуулинуудые эбдэжэ байhан, ганса нэгэн хүнүүдэй hанамжын ёhoop, политикын бэелүүлэгдэдэг болоhон үедэ нимэ «заабаринууд» мүнөө хуули, захиралта боложо, ямаршье хэмжээ ябуулгын, тэдэ тоодо, гүрэнэй болон партиина аппарадтахи таарамжагүй хүнүүдые хэhээхэ «юридическэ үндэhэн» болоно. Эгээл нимэ аргаар хүтэлбэрилэгшэд болонхой. Арад зонhoo таhаршаhан, Мао Цзэ-дун түрүүтэй үсөөхэн хүнтэй бүлэгэй Хитад орондо захиржа байхадань, КНР-эй хуули гаргадаг дээдын орган болгошо Арадай түлөөлэгшэдэй Бүхэхитадай суглаанай 10 жэлэй туршада зарлагдаагүй байхадань, хуули ёhон яажа сахигдаха гээшэб.

Бодото дээрээ концентрационно лагерьнууд болоhон эдэ «hургуулинуудые» «шэнэ түхэлэй партиина болон гүрэнэй кадрнуудые бэлдэхэ hургуулинууд», «кадрова хүдэлмэрилэгшэдые политическэ талаар хүмүүжүүлхэ hургуулинууд» гэжэ маоистска номнол тоолоно. Харин арад зон эдэниие ондоогоор юумые үзэдэг, бододог хүнүүдэй түрмэ гээшэ гэжэ тоолодог. Тиимэ «hургулинууд» Маогой захирганиие буруушаагшадые, үнэн сэхэ коммунистнуудые хэhээн дараха арга зэбсэг болонхой.

«Майн 7-ной hургуулинуудай» зургаан жэлдэ байха үе соо тэндэ ехэ юумэн хубилаагүй. Иимэ «hургуулиин» хоёр-гурбан hурагшад гадаадын корреспондентнүүдтэ харуулхын тула «жэшээтэ» hурагшад болгогдонхой. Харин бэшэнэйнь агы нүхэнүүд соо, хулhан гү, али hолоомон урсануудта, хамтын байра болгогдоhон гахайн, үхэрэй дал хорёонууд соо байрлаhaap. Тэдэ айхабтар хүшэр хүндэ хара ажал хэдэг. Харин үдэшэндөө Мао Цзэ-дунай зохёолнуудые дүйрэтэрөө сээжэлдэн уншахыень баадхадаг. Нэгэл шэнэ бии болоhон зүйл гэхэдэ, «hурагшадта» ондо ондоогоор хандадаг болонхой. Хэhээлтэдэ ороhон зарим хүдэлмэрилэгшэдэй үзэлөө хубилгажа маоизмда нюдэ балай шүтэдэг болоходонь, тэдэниие сагааруулна. Тэдэнэй заримыень хуушан ажалдань эльгээдэг, нүгөөдүүлдэнь доогуур тушаалай хүдэлмэри үгэдэг болонхой. Гэбэшье тэдэ «hургуулинуудhaa» сүлөөлэгдэhэн олонхи хүнүүдые үйлэдбэридэ юрын хүдэлмэришэнөөр эльгээдэг, тиихэдээ хүндэшэг ажалда оруулдаг байна. Бүри hүүлэй үедэ муутан болоhон бусад партиина, гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэд, багшанар, зохёохы интеллигенциин түлөөлэгшэд эдэнэй hууряда «hургуулинуудта» ябуулагдана.

М. ЯКОВЛЕВ.
(ТАСС).

ХУНТЫЕ ДЭМЖЭН ДЭБЭРГЭНЭ

Фашис диктатурын зүгhөө доромжологдоhон дайрагдажа байhан демократиин, социальна үнэн зүб байдалай гол ёhонуудые, хүнэй нэрэ хүндые сахин хамгаалхын тула, түрмэнүүдтэ, концлагерьнуудта тамалагдан хаагдажа байгаа Чилиин олон мянгаад патриодуудай ами наhа абархын тула уласхоорондын олонитэ Чилиин арадтай hаналаа нэгэдхэхэ зэргэтэй.

Чилиин арад зонтой hаналаа нэгэдэгшэдэй нийтэевропын конференци зарлаха үүсхэл гаргаhанайнь түлөө Франциин түрүү үзэлтэй эмхинүүдтэ, мүн энэ шухала хуралдаанда хабаадаhан бүхы хүнүүдтэ Чилиин арадай түлөөлэгшэд гүн сэдьхэлhээ баяр хүргэнэ. Парижэдахи конференцидэ олон партинуудай, эмхинүүдэй түлөөлэгшэд хабаадаhан байна. Энэнь Чилиин арад зоной зүгhөө фашизмда эсэргүү эдэбхитэй тэмсэлые бүхы дэлхэйн түрүү үзэлтэ хүсэнүүдэй дэмжэжэ байhыень элирхэйлэн гэршэлнэ.

Чилидэ эрхэ сүлөөтэ байдал, демократи hэргээхэ хэрэгтэ нүлөөлхөөр уласхоорондын бүхы ябуулганuудые Советскэ Союз ба бусад социалис гүрэнүүд дэмжэнэ. Һунгагшадтай уулзалга дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев үгэ хэлэхэдээ, Чилиин демокрадуудтай, патриодуудтай hанал нэгэтэй байhан тухайдаа бүхы совет арадай үмэнэhөө мэдүүлээ hэн.

Чилидэхи байдалда ямараар хандадаг байhанhaaнь правительствануудай ба политическэ партинуудай хараа бодол элирнэ гэжэ уласхоорондын олон хуралдаанууд, тодорхойлон хэлэбэл, Парижай конференци харуулаа. Теэд Чилидэхи хорото хархис ябуулганууд тушаа Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй оппортунис гуримаар, хамаагүйгөөр хандадаг, арад зоной хорото дайсадые дэмжэдэг байhаниинь гэмшэлтэй.

Фашис хунтые дэлхэйн оршом соо гансаардуулан таhалха, Чилиин коммунистнуудай хүтэлбэрилэгшэ Луис Корвалан ба Арадай нэгэдэлэй партиин бусад хүтэлбэрилэгшэдые алуурщадай hабарhaa сүлөөлхын тула шухала бүхы юумэ дэлхэйн түрүү үзэлтэ олониитын хэжэ байхадань, президент Альендиин хуулита правительствын элшэн сайдые Пекин намнаад, алууршан Пиночедэй түлөөлэгшые хүндэмүүшэ ёhoop угтан абаhан, хунтатай худалдаа наймаагаа үргэдхэhэн байха юм. СССР-тэ, бусад социалис оронуудта харша ябуулгануудаа Пекинэй хэблэл ба радио үдэр бүри үргэдхэжэ байhан аад, Чилиин хунтын хорото хархис ябуулганууд тухай нэгэшье үгэ дурдаагүй.

Фашис хунтада эсэргүү тэмсэл хадаа гансашье Чилиин арад зоной бэшэ, мүн сэхэ сагаан hанаатай, эрхэ сүлөөдэ, эб найрамдалда дуратай бүхы хүнүүдэй нангин уялга, арюун хэрэг болоно.

Хуан Энрике ВЕГА,
Чилиhээ Кубада байhан элшэн сайд.
(АПН).

Париж.

СПОРТ ═══ СПОРТ ═══ СПОРТ ═══ СПОРТ

«АРҺАН БҮМБЭГЫН» ШАНДА ХҮРТЭХЫН ТҮЛӨӨ

«АРҺАН БҮМБЭГЭ» гэдэг клубай шанда хүртэхын түлөө эдир футболистнуудай мүрысөөнүүд үхибүүд ба эдир багашуулые физкультура, спорт эрхилэлгэдэ үргэнөөр хабаадуулгада шухала үүргэ дүүргэнэ. Манай орон дотор эдэ мүрысөөнүүд үргэнөөр дэлгэржэ, алдаршажа байнхай. Ушарынь юуб гэбэл, үргэн дэлюун, баян дэлгэр орондомнай 200 мянга гаран хотоной команда бии. Тиигэжэ 2,5 миллион үхибүүд эдэ командануудай бүридэлдэ орожо наадахадаа, мэргэжэл шадабаряа, арга хабаяа дээшэлүүлнэ бшуу.

Ургажа ябаа залуу үетэнине коммунис ёһоор хүмүүжүүлхын, бэе махабадыень хатуужуулхын тула, ажаһуудаг газартань үхибүүдэй амаралта ба сүлөө сагые удха түгэлдэрөөр, һонирхолтойгоор эмхидхэхын тула комсомолой, физкультурын эмхинүүд, арадай гэгээрэлэй органууд, коммунальна ажахынууд иимэ мүрысөөнүүдые үнгэргэдэг байха юм.

Наһанай хоёр бүлэгөөр (11—12 наһатай үхибүүд, 13—14 наһатай эдиршүүл) «Арһан бүмбэгэ» гэдэг клубай шанда хүртэхын түлөө бүхэсоюзна мүрысөөнүүдые жэл бүхэндэ үнгэргэхые ВЦСПС-эй секретариат, ВЛКСМ-эй ЦК-гай секретариат, СССР-эй Гэгээрэлэй министерствын коллеги, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Физическэ культура ба спортын талаар комитедэй коллеги, РСФСР-эй Гэр байрын-коммунальна ажахын министерствын коллеги тогтоогоо һэн.

Нэгэ гэр байрын управлениdэ хабаатай хотоной гү, али тосхоной үхибүүдһээ эмхидхэгдэһэн команданууд энэ мүрысөөндэ хабаадаха ёһотой.

«Арһан бүмбэгэ» гэдэг клубай шангай түлөө мүрысөөн Россиин Федераци дотор долоон зоно болож хубаараад үнгэргэгдэһэн байна.

«АРҺАН БҮМБЭГЭ» гэдэг клубай шанда хүртэхын түлөө Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй (нэгэдэхи) зонын мүрысөөн июлиин 20-һоо 27 хүрэтэр Улаан-Үдэ хотодо, БурАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ боложо дүүрэбэ. Хабаровска, Примориин, Красноярай хизаарнуудай, Амарай, Шэтын, Сахалинай, Камчатска областьнуудай, Буряадай ба Яхадай автономито республикануудай команданууд энэ нааданда хабаадаа. Команданууд хоёр бүлэг боложо хубаараад мүрысэхэдөө, яһала мэргэжэл шадабаритай байһанаа харуулба. Зонын мүрысөө үнгэргэхын тула «Арһан бүмбэгэ» гэдэг клубай Центральна штабай гэшүүн Александр Васильевич Агапов Москваһаа ерэһэн байна.

Нэгэдэхи бүлэгтэ Шэтын областиин «Энгидэй» гэжэ хүдөөгэй командын эдир футболистнууд нүгөөдүүлһээ мэргэжэл шадабаритай, онол аргатай, амжалта туйлаха ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй, эбтэй эетэй байжа, бүхы уулзалгадаа шүүгээд, 6 очкотойгоор илажа гараһан байха юм. Тиихэдээ шэтынхид бэшэнэйнгээ ворота руу 6 бүмбэгэ үдьхэлжэ оруулхадаа, өөһэдынгөө ворота руу нэгэшье бүмбэгэ алдаагүй. Энэ ушар «Энгидэйн» добтологшодой онобшотой мэргэн, хамгаалагшадайнь һэримжэтэй хёрхо, бата найдамтай байһые элирхэйлэн харуулаа.

— Бага наһанай үхибүүд 50 минута (25 минутын хоёр тайм) соо наададаг. Тиихэдээ кедэ үмдэдэг юм. Эдэнэй футболой талмайн үргэниинь 60 метр, утань халта богонишог, воротагайнь хэмжүүр 2 х 6 метр, 8 метрһээ ялын сохилто хэгдэдэг, багашуул хүнгэншэг бүмбэгөөр наададаг байна, — гэжэ «Арһан бүмбэгэ» гэдэг клубай Центральна штабай гэшүүн А. В. Агапов нааданай ёһо гурим тухай хөөрэнэ.

Хоёрдохи бүлэгтэ Сахалинай областиин «Локомотив» командын үхибүүд дүрбэн наада үнгэргэхэдөө, бусадһаа һураггүй булюу байшоо. Красноярскын «Волна», Буряадай АССР-эй «Октябрь» команданууд удаадахи һууринуудта гараһан байгаа.

Эндэ манай «Октябрь» командын үхибүүд Яхадай АССР-эй «Факелые» 3:1 тоотойгоор шүүжэ, яһала һайнаар эхилбэшье, саашадаа шадабаригүйдэн, Красноярскын командада 0:4, Сахалинай футболистнуудта 0:2 тоотойгоор булигдажа, гурбадахи һуури эзэлээ һэн. Хахад финалда манайхид Хабаровска хизаарай «Зарятай» уулзахадаа, 3:1 тоотойгоор илаад, мүрысөөндэ табадахи һуурида гараба.

— Нэгэ бага эмхитэй һайнаар, бүхы мэргэжэл шадабаряа гарган наадабал, манай «Октябрь» команда дээгүүр һуури эзэлхэ байгаа,— гэжэ мүрысөөнэй ахамад судья Ю. К. Поздоровкин хөөрэнэ.

...Июлиин 27 — мүрысөөнэй һүүлшын үдэр. Шангай гурбадахи һуури эзэлхын тула Красноярай, Примориин хизаарнуудай команданууд манай хотын түбэй стадионой ногоон талмай дээрэ түрүүлэн гараба. Эндэ Красноярскын футболистнууд 3:1 тоотойгоор шүүгээ.

...Одоошье удаан хүлеэгдэһэн саг хүрэжэ ерэбэ. Түгэсхэлэй уулзалга. Хоёр бүлэгтэ илаһан Шэтын «Энгидэй», Сахалинай «Локомотив» команданууд наадаба. Бултадаа согтой хүхюунүүд, гэхэтэй хамта, һанаата болонхойнууд. Энэньшье гайхалтай бэшэ. Ушарынь юуб гэбэл, зонын чемпион болохо гээшэ хүндэтэй, харюусалгатай хэрэг ха юм. Эгээл иимэһээ нааданай нэгэдэхи таймда хоёр командын футболистнууд сэдьхэлээ хүдэлэн, алдуу эндүү гаргана. Тиин тоо нээнгүй, амархаяа ошобод.

Эндэ тренерэй зүб шэнжэлэл, заабари зүбшэл хэрэгтэй бшуу. «Энгидэйн» тренер Ю. К. Симонов зорилгоёо дүүргээ гэжэ һанагдана. Хоёрдохи таймай эхилһээр долоодохи минутын ябажа байхада, Шэтын областиин командын добтологшо Володя Воронков нүгөөдүүлэйнгээ хамгаалагшадай алдууе һамбаашалан, тоо нээбэ. Энэ уулзалгада һайнаар наадаһан Сережа Степанов бүмбэгэ абаад, талмайн баруун захаар добтолон, вратарие мэхэлжэ, амжалтаяа баталһан байна. «Энгидэй» 2:0 тоотойгоор шүүжэ, зонын чемпионой нэрэ солодо хүртөө.

Иигэжэ Шэтын областиин футболистнууд августын 13-да Куйбышев хотодо үнгэрэгдэхэ түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаха болобо. Энэ хадаа хүршэнэрэймнай (тренерынь Ю. К. Симонов) ехэ амжалта мүн.

Илагшадта, онсо шалгарагшадта шангуудые, тусхай бэлэгүүдые барюулалгын баяр ёһолол үхибүүдтэ удаан саг соо мартагдахагүй байха. Ниитын эмхинүүд шангуудые тогтооһон байгаа. Мүрысөөнэй дүн согсологдожо, илагшадта, мүн командын тренер Ю. К. Симоновтэ «Арһан бүмбэгэ» гэдэг клубай Центральна штабай I шатын диплом, физкультура ба спортын республиканска комитедэй кубок, дурасхаалта бэлэгүүд барюулагдаба. Шангай һууринуудые эзэлһэн Сахалинай, Красноярскын футболистнууд тус тустаа 2-дохи, 3-дахи шатын дипломуудаар, Улаан-Үдэ хотын хүүгэдэй спортын һургуулинуудай кубогуудаар шагнагдаа. Амарай командын түлөөлэгшэ Гена Шурыгин — эрхим бэрхэ вратарь, Красноярскын футболист Толя Колесников — бэрхэ хамгаалагша, Сахалинһаа Юра Боровинский — хамгаалалтада бэрхээр туһалагша, манай командын түлөөлэгшэ Миша Гришин бэрхэ добтологшо гэжэ тоологдон, тусхай шангуудта хүртэһэн байна. Красноярскһаа Серёжа Романов эрхим бомбардир болоо — тэрэ нүгөөдүүлэйнгээ ворота руу 8 бүмбэгэ сохижо оруулаа. Яхадай түлөөлэгшэ Андрюша Петрин эгээл һайн техникэтэй байһанаа харуулба.

Б-М. ЖИГЖИТОВ,
манай тусхай корр.

АЙЛШАДАЙМНАЙ БЭЛИГ БАЯСУУЛАА

Зунай дунда һарын хахадта Бэшүүрэй аймагай Охин-Булагай совхозой Харланай отделениин хонидоо хайшалжа дүүргээд, найр зугаадаа бэлдэхын урда тээхэнэ Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряадай гүрэнэй драмын театрһаа бүлэг артистнар айлшалжа ерэбэ. Тэдэнэй бэлэг — Даши-Рабдан Батажабайн «Залинта аадар» гэжэ мүнөө сагай залуушуул тухай зүжэг.

Хүдөөгэй клуб соо хүн зон олооролоо сугларжа, хүшэгын нээгдэхые альга ташалгаар угтабад.

Зүжэгэй удха яһала һайн. Теэд сцена дээрэ гаража ерэгшэ артистнуудай ехэхэн оролдолгын ашаар тэрэ зүжэг бүришье һонин болоно.

Зал соо һуугшадай анхаралые Москвагай академи дүүргээд ерэһэн басаган татаба. Тэрэ хадаа городтохи һайн түхеэрэлгэтэй байраяа, эжыгээ, городой нэгэ зургаанда бэлдээтэй байһан «зөөлэхэн» һуури тухай бодожо үзэншьегүйгөөр, хуу хаяад, нютагайнгаа колхоз тээшэ эрмэлзэһэн Туяна (артистка Д. Сангажапова). Тиихэдэ Владивостогой искусствын институдай IV курсын студент Иван Цыбикжапов барилгын техникум дүүргээд, колхозой барилгашадай бригадир болоһон Дамдинай роль гүйсэдхөө. Ургажа ябаа залуу артистын өөрынгөө ерээдүйн мэргэжэлэй онол аргые гүнзэгыхэнөөр шудалаа гэжэ тэмдэглэмээр.

Нютагай хүн зон наада табигшадай дунда Буряадайнгаа габьяата артистнууд Сэрэмжэ Уладаевагай (хонишон Жалмын рольдо) хонгёохон хоолойн аялгые, Георгий Бутухановай (залхуу хойрог билдагууша ябадалтай Санжын рольдо) энеэдэ гаргаһан аашануудые харахадаа, ехээр хүхиһэн байна.

Мүн бусад рольдо наадагша артистнар М. Бальжинимаев, И. Доржиева, Ч. Гуруев, Л. Абушеева, Д. Дашинамжилов гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө бэлигые һайнаар харуулжа шадаа.

Нажарай һайхан сагта ерэжэ, найр дээрэмнай наада нэмэһэн айлшадтаа бидэ ехэл баяртайбди.

Х. ДАШИЕВА,
хүдөө бэшэгшэ.

ХОЕР ОЧКО НЭМЭГДЭБЭ

«СЭЛЭНГЭ»: **Г. Бушуев, В. Коробкин, В. Чикачев, А. Кизеев, В. Плюснин, (Ю. Кокорин 69), В. Максимов, Ю. Самсонов. В. Пугач, В. Вознюк, (М. Пастухов 70), А. Михнов, Н. Трифонов.**

«АВИАТОР»: **В. Павлов, А. Абрамов, С. Кузьмин, В. Кабанов, А. Распутин, А. Семёнкин, В. Кузеев, В. Махов. В. Ероков. Г. Вязовцев (В. Бутырин 69), В. Подвесков (А. Казанцев 69).**

«А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын футболистнуудай дунда уулзалгын хоёрдохи хахадай түрүүшын наадан уржадэр эхилбэ. «Сэлэнгэ» командын футболистнууд энэ үдэр Эрхүүгэй «Авиатор» командатай өөрынгөө стадион дээрэ наадаһан байна. Айлшаар ерэһэн «Авиатор» команда мүнөөдөө 14 очкотой болонхой, мүрысөөнэй таблицада һүүлшын һууринуудай нэгые эзэлжэ ябана. Харин «Сэлэнгын» футболистнууд 17 очкотой, дундуурхи һуурида гараһан.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Улаан-Үдын футболистнууд Эрхүүгэй командые хоёр удаа 2:0, 1:0 тоотойгоор шүүһэн юм. Үнгэрһэн хабар «Сэлэнгын» футболистнууд эдэнэртээ айлшалхадаа талмайн эзэдтэ 1:0 тоотойгоор шүүгдэжэ ерээ һэн. Зүгөөр энэ наадандаа манай футболистнууд харюугаа абажа шадаха гү? гэһэн асуудал стадиондо сугларагшадай анхарал татаба.

Нааданшье эхилжэ «Сэлэнгын» футболистнууд хэдэн удаа һайн добтолго эмхидхээшье һаа, айлшадай хамгаалагшадые дабажа ядана. Тиибэ-яабашье һаа, манай добтологшод Вячеслав Вознюк, Виктор Пугач, Юрий Самсонов гэгшэд шуран бэрхээр добтолжо, стадиондо сугларагшадаа баясуулна.

Нааданай эхилһээр гушан хоёрдохи минутын ябажа байхада манай футболистнууд тоо нээжэрхибэл даа. Энэ бүмбэгэ хамгаалагша Василий Коробкин талмайн баруун захаар Николай Трифоновтэ дамжуулһан байгаа. Николай тэрэнээ талмайн зүүн захада ябаһан Вознюгта дамжуулһаниинь, тэрэнь эршэтэйхэнээр сохиходоо, тоо нээжэрхиһэн байгаа.

Хоёрдохи хахадай эхилһээр хорин гурбадахи минутын ябажа байхада Виктор Пугач хоёрдохи бүмбэгэ айлшадай ворота руу оруулжа, олоошье наадан һонирхолтой болобо. Харюугай бүмбэгэ сохижо оруулхын хойноһоо эрмэлзэһэн айлшадай футболистнууд талмайн хоёр талаар добтолжо мэдэбэ. Эндэ «Сэлэнгын» хамгаалагшад Виктор Чикачёв, Василий Коробкин, командын капитан Алексей Кизеев гэгшэд эрхим хамгаалга хэжэ үрдинэ. Тиибэшье һаань, айлшадай добтологшо Владимир Кабанов харюугай нэгэ бүмбэгэ сохижо оруулһан байна. Энээгээр — 2:1 тоотойгоор наадан дүүрэжэ, «Сэлэнгэ» командын футболистнууд хабар шүүгдэһэн харюугаа абаһан байна.

Ээлжээтэ наадан августын 2-то үнгэргэгдэхэ. «Сэлэнгэ» командын футболистнууд энэ уулзалгаяа Шэтын стадион дээрэ «Локомотив» командатай үнгэргэхэ юм.

Манай корр.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00—Дамжуулгын программа. 18.05 —Мультфильм. 18.15—«Буряадай уран зохёол».

«Орбита». 19.00—«Время»—мэдээсэлэй программа.

Улаан-Үдэ. 19.30 — Телевизионно һонин. 19.50 — «Танай бэшэгүүдээр». 20.15 —«Ехэ яһатанай дээрэлхы шовинизм—маоизмын национальна политикын үндэһэ һуури» (буряадаар). 20.35 — «Назначение» — телевизионно уран һайханай олон серитэй фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха. 1-дэхи сери. 21.45—«Мариин АССР-эй уггамжын түсэб бэелүүлэгдэнэ». КПСС-эй Мариин обкомой нэгэдэхи секретарь В. П. Никонов дамжуулгада хабаадана. 22.30 — 22.40 — Забһарлалга. 22.40—Спортлотогой тираж (үнгэтэ). 22.50—«Уран зохёолшо Каверинэй зохёолой хуудаһануудаар». 23.35 — «1974 оной дуун» (үнгэтэ). 24.00 —«Время»— мэдээсэлэй программа. 00.30—Футболоор СССР-эй чемпионат. «Динамо» (Киев)—«Динамо» (Москва). Киевһээ дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 19.30—«Манай адрес—Советскэ Союз».

ШЭНЭ МҮРЫСӨӨНҮҮДТЭ БЭЛДЭНЭ

ТБИЛИСИИН далай Грузиин ССР-эй ДОСААФ-ай уһан доогуур тамардаг спортын секциин спортсменүүдые бэлдэдэг гол баазань болоһон байна.

Секци олоной дунда ехэ хүндэтэй болонхой. Элдэб наһанай, мэргэжэлэй хүнүүдые эндэ ушаржа болоно. Дүй дүршэлтэй тренернүүдэй хүтэлбэри доро тэдэнэр эндэ түргэнөөр тамаржа, уһан доро зүг шэгээ тодорхойлжо һурана.

Тиин энэ һонирхолтой спортдо дуратайшуул жэлһээ жэлдэ олон болоно.

Мүнөө уһан доогуур тамардаг Тбилисиин спортсменүүд харюусалгатай мүрысөөнүүдтэ—Сухуми хотодо үнгэргэгдэхэ республикынгаа түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөндэ, мүн баһа августда Литвада нээгдэхэ ороной чемпионадта бэлдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (наада таладань) уһан доро зүг шэгээ тодорхойлгоор нэгэдэхи категориин судья Владимир Дарчиашвили, ниитын тренер Борис Слободин, нэгэдэхи разрядтай Валентина Хрящева һорилго хэхынгээ урда тээ уһан доогуур тамарха замаа геодезическэ приборнуудай туһаламжаар планшет дээрэ тэмдэглэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй Франциин Компартиин Генеральна секретарь Ж. Маршетэй уулзаһан тухай мэдээсэлые гадаадын хэблэл үргэнөөр тунхаглана. Уулзалга тухай коммюникегэй текстые «Юманите» газетэ тунхаглахадаа, хөөрэлдөөн хани ёһоной, үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрөө гээд тэмдэглэнэ. Энэ уулзалга хоёр партиин хоорондохи харилсаанай урган бэхижэжэ байһыень элирхэйлэн гэршэлээ.

СССР-эй Верховно Соведэй һаяхан боложо дүүрэһэн сессние хэдэ хэдэн газетэнүүд шэнжэлжэ үргэлжэлһөөр. Коммунис партияа тойрон жагсаһан совет арад тэрэнэй политикые бүрин һайшаан дэмжэнэ гэжэ Чехословакиин «Руде право» газетэ бэшэнэ.

Кипртэхи байдал тухай Совет правительствын мэдүүлгые гадаадын хэблэл үргэнөөр шэнжэлнэ.

Кипртэхи байдал тухайда СССР-эй ямар хараа бодолтой байһые Совет правительство элирхэйлэн харуулаа гэжэ «Юманите» газетэ бэшэнэ. Тиихэдээ Кипрэй Республикын бэеэ даaһан, дулдыданги бэшэ байдалда хоро хүргэгдэжэ байһан тухайда онсо анхарал хандуулһан байна.

«Кипрэй бэеэ дааһан байдалда хоро хүргэхын тула НАТО-гай зонхилогшод харата ябуулгануудые хэнэ гэжэ Советскэ Союз гэмнээ», — гэжэ «Нью-Йорк таймс» газетэ мэдээсэнэ.

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэевропын зүблөөнэй хүдэлмэрине гадаадын хэблэл шэнжэлнэ. Женевэдэ болоһон хөөрэлдөөнүүдэй үедэ хэдэ хэдэн асуудалнуудаар үгэеэ ойлголсоһон байна. Эдэнь зүблөөнэй хоёрдохи шатые амжалтатайгаар түгэсхэхэ арга олгохо байна гээд Болгариин «Народна младеж» газетэ тэмдэглэнэ.

Африка.түбидэхи газар дайда тухай политикын гол хараа бодолыень элирхэйлһэн конституционно хуулиин Португалида баталагдан абтаһан тухай, Чилидэ хашалта харшалалтануудай, хардалга мүрдэлгэнүүдэй улам үргэдэжэ байһан тухай, Ливанда эсэргүүгээр Израилиин үүдхэһэн шэнэ хорото муухай ябуулганууд тухай газетэнүүд мэдээсэнэ.

(ТАСС).

НЬЮ-ЙОРК

Аюулгүйн Соведэй онсо яаралтай заседани

ТАСС

Кипртэхи байдалай улам шахардуу боложо байһантайнь дашарамдуулан, ООН-ой Аюулгүйн Совет июлиин 28-най һүни онсо яаралтай заседани үнгэргөө. ООН-ой Аюулгүйн Соведэй июлиин 20-ной тогтоолой гол ёһо гуримуудай мүнөө болотор бэелүүлэгдээгүй байһан дээрэһээнь Совет делегациин гүйлтаар заседани зарлагдаһан байгаа. Кипрэй территори дээрэ сэрэгэй хархис ябуулганууд үргэлжэлүүлэгдэһээр. Эндэ хуулита правительство һэргээгдээгүй.

Кипртэхи байдал тухай Совет правительствын июлиин 28-да абаһан мэдүүлгые совет түлөөлэгшэ заседани дээрэ уншаба.

ООН-ой Аюулгүйн Соведэй июлиин 20-ной тогтоолые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула шухала шиидхэбэри. Аюулгүйн Совет дары абаха ёһотой гээд тэрэ тэмдэглээ.

УЛААН-БААТАР

СЭВ-эй комиссиин суглаан

ТАСС

Статистикын талаар Экономическа харилсан туһалалсалгын Соведэй саг үргэлжын комиссиин суглаан эндэ болобо. СЭВ-тэ хабаатай оронуудай делегацинууд, мүн СФРЮ-гэй делегаци суглаанда хабаадаһан байна. ДРВ-гэй түлөөлэгшэд адаглагшад боложо, эндэ байлсаа.

25 жэлэй турша соо СЭВ-эй бэелүүлһэн ажал ябуулга тухай, статистикын талаар нэгэдхэгдэһэн программые бэелүүлхэ тухай элидхэлнүүд суглаан дээрэ хаража үзэгдэбэ. Статистикын талаар нэгэдхэгдэһэн программа амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна гээд элидхэл дотор тэмдэглэгдээ.

Ажалай статистикын арга онол, хүн зоной тоо бүридхэл тухай асуудалнуудаар комисси зүүршалгануудые абаһан байна.

БУДАПЕШТ

Гайхамшагта ой

ТАСС

СССР-эй ба ВНР-эй хоорондын научно-техническэ харилсаан тухай хэлсээндэ гар табигдаһаар 25 жэлэй ойе Венгриин олониитэ үргэнөөр тэмдэглэбэ. Эрдэм, техникын талаар совет-венгер харилсаанай үрэ дүнгүүд тухай үргэн ехэ материалнуудые газетэнүүд эли газартаа тунхаглаа. «Эрдэм, техникын талаар совет-венгер харилсаан Венгриин промышленностиин техническэ хүгжэлтэдэ элитэ ехэ үүргэ дүүргэһэн байна», — гэжэ «Непсабадшаг» газетэ, техническэ хүгжэлтын бүхэвенгриин комитедэй түрүүлэгшын орлогшо Дьердь Островскиин статьяе тунхаглахадаа, бэшэнэ. Советскэ Союзай туһаламжа, дэмжэлгээр баригдаһан Венгриин промышленностиин ехэ ехэ барилганууд тухай, тэрэ тоодо Дебрецендэхи шарикоподшипнигуудые бүтээдэг завод, «Тиса» гэжэ химическэ комбинат, Дунайн металлургическа комбинат тухай автор дэлгэрэнгыгээр бэшэнэ. Венгриин, Советскэ Союзай эрдэм шэнжэлэлгын эмхи зургаануудай бата харилсаа холбоон тухай мүн лэ хэлэгдэнэ.

УЛААН БААТАР

Монголой хэлхеэ холбоошодой үдэр

ТАСС

Монголой хэлхеэ холбооной эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэд заншалта һайндэр—хэлхеэ холбоошодой үдэрые тэмдэглэбэ. Арадай засагай жэлнүүдтэ республикын хэлхеэ холбоон үргэнөөр хубилаа.

Монголой территори дээрэ һуурин тосхонуудайнь холо зайдуу байһан дээрэһээ ороноо радиофикацилха гээшэ асари ехэ удха шанартай байгаа. Мүнөө Монголой Арадай Республикада 60 мянга гаран радиоточко бии. Ороной хүн зон 110 мянга гаран радиоприёмнигтой юм.

Республикын ажалшадай байдалда телевидени батаар оронхой. Улаан-Баатар, Чойбалсан, Сайшанд хотонууд «Молния» гэжэ хэмэл одоор дамжуулан, Советскэ Союзай дамжуулгануудые хаража байдаг. Дархан хотын хүн зон национальна дамжуулгануудһаа гадна, Москвагай «Орбитын» программа харадаг юм. Газарые тойрон дабшадаг совет хэмэл ододой ашаар МНР Европын «Интервидениин» дамжуулгануудые хараха аргатай болонхой.

Эдэ үдэрнүүдтэ хэлхеэ холбоошодой һайндэрые үргэнөөр тэмдэглэхэдээ, энэ шухала һалбари хүгжөөхэдэнь, Советскэ Союз МНР-тэ ехэ туһа хүргэнэ гээд Монголой хэблэл тэмдэглэнэ.

ЛИССАБОН

ГЕНЕРАЛ ДИ СПИНОЛА АРАД ЗОНДОО ХАНДАБА

ТАСС

Португалиин Республикын президент генерал Антониу ди Спинола национальна телевиденеэр үгэ хэлэжэ, Португалиин арад зондо хандаба. Африкадахи газар дайданууд тушаа Португалиин политикын гол ёһонуудые дэлгэрэнгыгээр найруулхадаа, Гвиней-Бисаугай, Анголын, Мозамбигай арад зоной бэеэ дааһан байдалаа өөһэдөө шиидхэхэ эрхые Португали мэдэрнэ гээд мэдээсээ.

13 жэлэй турша соо үргэлжэлһэн колониальна дайнай һүүлээр энэ шиидхэбэри абтаба. Энээнэй үедэ хоёр тала ехэ гарза хохидолдо ороһон байна гээд президент тэмдэглэбэ. Сэрэг дайгаар энэ асуудалые шиидхэхэ гэһэн һэдэлгэнүүд үндэһэ баримтагүй байһанаа харуулаа гээд тэрэ хэлээ.

Конституционно хуулиие Португалиин абаһан тухайда А. ди Спинола урма баяртайгаар мэдүүлбэ. Энээнэй үндэһөөр гадаада далайн саанахи газар нютагуудай хүн зон байдалаа өөһэдөө шиидхэхэ ёһотой.

Энэ үдэрһөө хойшо Гвиней-Бисаугай, Анголын, Мозамбигай арад зондо засаг түрыень дамжуулан үгэжэ эхилхээр бэлэнбди гэжэ президент хэлээ.

РЕЙКЬЯВИК

ИСЛАНДИДА БОЛОҺОН БАЯР ЁҺОЛОЛ

ТАСС

Түрүүшын хүнүүдэй арал дээрэ нүүжэ ерээд, түбхинэн һууришаһаар 1.100 жэлэй ойе Исландиин арад һайндэрлэбэ. Ороной хүн зоной гурбанай нэгэ хубинь — 60 мянга тухай хүн Тингведлер гэжэ түүхэтэ нютагта сугларжа, энэ һайндэртэ хабаадаа. Дэлхэй дээрэхи эгээл эртэ урдын парламент — альтингын түрүүшын суглаан 930 ондо эндэхи хангил хабсагайнуудай хэбшалда болоһон юм гээд үльгэр домогто хөөрэгдэдэг.

Дэлхэйн 30 ороной түлөөлэгшэд энэ һайндэртэ хабаадахаяа Исландида ерэһэн байна. Норвегиин премьер-министр Т. Браттели, Даниин премьер-министр П. Хартлинг болон бусад хүндэтэ айлшад болоһон байна.

НИКОЗИ

Э. Папаиоаннугай хэлэһэн үгэ

ТАСС

Ороной газар дайдын бэеэ дааһан байдалтай, бүтэн бүлеэн байлгые сахин хамгаалхын, амгалан байдал ба конституционно ёһо гурим һэргээхын, арал дээрэһээ гадаадын оронуудай бүхы сэрэгүүдые гаргахын тула нэгэдэлээ бэхижүүлхэ уряатайгаар Кипрэй Ажалшад арадай түрүү парти (АКЭЛ) киприот арадые уряалаа гээд АКЭЛ-эй генеральна секретарь Э. Папаиоанну эндэ үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ.

Июлиин 15-да болоһон үймөөнэй һүүлээр Кипртэхи байдал улам шахардуу шанга боложо байна гээд тэрэ хэлэбэ. Олон хүн зон алуулаа, материальна ехэ гарза хохидол ушаруулагдаа. Бүхы арад зоной нэгэдэл бэхижүүлхэ гэһэн орёо бэрхэтэй асуудалнуудые оромнай шиидхэхэ зэргэтэй.

Конституциин үндэһөөр Кипрэй Республикын президентын уялгануудые Г. Клиридисэй саг зуура даажа абаад байһан ушар арал дээрэ конституционно ёһо гурим һэргээхэ замда шухала алхам болоно гэжэ АКЭЛ-эй генеральна секретарь тэмдэглээ.

ЖЕНЕВЭ

Ээлжээтэ заседани

ТАСС

Кипрэй асуудалаар эдэ оронуудай эндэ үнгэргэжэ байһан гурбан талын хөөрэлдөөнүүдтэ хабаададаг Англиин, Грециин, Турциин гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд ээлжээтэ заседани үнгэргэбэ. Гурбан ороной экспертнүүдһээ бүридэһэн хүдэлмэришэ бүлэгэй бэлдэһэн түгэсхэлэй документын проектые энэ уулзалгын үедэ хаража үзөө гээд мэдээсэгдэнэ. Эдэ асуудалнуудта гурбан талын хоорондо арсалдаатай байһаар гээд энэ заседани элирхэйлэн гэршэлээ.

Гурбан ороной гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй шэнэ уулзалга июлиин 29-нэй үдэһөө хойшо эндэ эхилбэ. Таараха шиидхэбэри бэдэрэн олохо талаар эдэнэр һанамжануудаа хэлсэхэ ёһотой.

УНШАГТЫ, һонирхохол байхат

ЯКУТСКЫН ХҮХЭ-СЭНХИР БҮҺЭЛҮҮР

ЯКУТСК хото арал дээ[...] байдаг юм гэһэн ушарта [...] гэхэнь бэрхэтэй. Гэбэшье ун[...] хөөрөө тиимэл байна. Хэзээ н[...] гэтэ Ленэ мүрэнэй эрье дээр[...] хи хото нэгэ талаһаа хүх[...] сэнхир уһатай олон тоо[...] нуурнуудаар, нүгөө тала[...] ехэ уһатай голоор бүһэлэгдэ[...] хэй байһан юм. Тиигэһэ[...] нуурнуудые голтой холбод[...] һалаань хатажа, шэргэшоо һэ[...]

Харин мүнөө Ленэ мүрэн[...] эрье дээрэ тодхоғдоһон хүсэ[...] түхеэрэлгэнүүд 3 миллион ш[...] хүү кубометр уһа хоолой го[...] ғонүүдаар бүлэнэ. Тиин Яха[...] дай ниислэл «хотые тойро[...] хүхэ-номин бүһэлүүр бии бо[...] лоо. Энээнэй утань — 35 кило[...] метр шахуу. Амаралтын га[...] зар, пионерэй лагерьнууд, хү[...] гэдэй зунай саадууд, яслинууд, амаралтын байшангууд, ая[...] шалгын баазанууд, хото ша[...] дархи овощ ургуулдаг совхо[...] зууд эндэ байдаг юм. Бүһэ[...] лүүрэй бии болохо до, эндэ[...] модод, һөөгүүд һэргэн сэсэ[...] лэһэн байна.

Уһаар баян Ленэ мүрэн ху[...] нүүдые ундалуулхаһаа гадна амаралтыень сэнгүү һайх[...] болгоо.

ҮЕ САГАЙ ЭРИЛТЭЭР...

ИНЖЕНЕР Солли Вайнер[...] түрмэдэ һуулгаха гэһэн шии[...] хэбэри Канадын сууд гаргаб[...] Ушар юуб гэбэл, лазерай ге[...] рэл туяа хэрэглэн, мэхэ ги[...] гаргаа бшуу. Научно-техни[...] скэ хүгжэлтэ дэбжэлтые мор[...] урилдаанай үнгэрэгдэдэг ш[...] подром дээрэ хэрэглэһэн байн[...] Боосолдоо хэхэдээ, түрүүлэ[...] ерэхэ гэһэн морииень онд[...] гүйгөөшын ахижа гараха бо[...] лоо һаань, Солли Вайнер б[...] шыхан лазерай туяа гэрэл т[...] рэнэй урдаһаа шэглүүлэн т[...] бижа, һаалта хэдэг байб[...] Тиигэжэ моридой урилдаана[...] үедэ оло дахин ехэ мүнгэ шүү[...] һэн юм ха. Энэ хара мэхэш[...] ниие элишэлэн, тэрэнэй гэмт[...] байһыень гэршэлэн харуу[...] хын тула мүрдэгшэд элитэ и[...] дээжэ эрдэмтэдһээ туһалам[...] эрижэ хандаха баатай болоо.

ҮНДЭР НАҺА НАҺАЛАЛГЫН «НЮУСА»

1823 ондо түрэһэн Абб[...] Хаксар Иранай эгээл үнд[...] наһатай хүнүүдэй нэгэн гэж[...] тоологдодог юм. «Хододоо у[...] ма баяртай, согтой хүхюу[...] ябаһан дээрэһээ иимэ үнд[...] наһа наһалжа байна хаб гэ[...] Аббас, һаяхан тэрэнэйдэ ер[...] һэн журналистнуудтай хө[...] рэлдэхэдөө, хэлэбэ. «Энэ [...] соо 36 һамга абажа, ажа[...] тэнюун ажаһууһан байнаб» г[...] жэ Аббасай хэблэлэй түл[...] лэгшэдтэ сэхэ хэлэһэниинь т[...] рэнэй дару хүн байһые эли[...] хэйлэн гэршэлнэ бэшэ гү?!

НАРКОМАНУУДЫЕ... «БҮРИДХЭЛДЭ» АБАН[...]

АНГЛИИН хүн зоной нар[...] котигуудые хэрэглэдэг ба[...] ень шэнжэлэн мүрдэхэ хүд[...] мэриин дүнгүүд Британи[...] буржуазна хэблэлые тээлж[...] дүүлһэн байха юм. Иланг[...] залуушуул наркотигуудые у[...] ехээр хэрэглэдэг байна. Ж[...] шээнь, Лондоной түбэй хүби[...] ажаһуудаг 30 хүрэтэр наһа[...] бүхы лүнүүдэй хахадынь на[...] котигуудые хэрэглэдэг ба[...] шоо. Имагтал замаа алда[...] хүдхэшүүлһээ гадна, мүн п[...] литическэ элитэ мэдээжэ а[...] ябуулагшадай, артистнууд[...] гэрнүүдтэ гашиш, героин [...] наркотическа бусад зүйлнү[...] дые полици олобо.

МАНТАН ТОМО ХОЛБОРДОЙ

ЗАГАҺА баригшадай мүр[...] сөөн Германиин Демократи[...] ска Республикада боло[...] Росток шадархи Обервар[...] тосхондо ажаһуудаг нэгэ [...] 73 килограмм шэгнүүртэй, [...] метр уга холбордой заг[...] барижа, энэ мүрысөө[...] илалта туйлаа. 9 килогра[...] шэгнүүртэй судак, 15 ки[...] грамм шэгнүүртэй сурхай, [...] шахуу килограмм шэгнүүрт[...] хэлтэгэнэ загаһад олоной [...] нирхол үүсхээ.

Иимэ мүрысөөн жэл бү[...] ГДР-тэ үнгэрэгдэдэг. Заг[...] баригшадай бүлгэм орон [...] торхи яһала ехэ бүлгэмүүд[...] тоодо ороно. 342 мянган [...] тус бүлгэмэй гэшүүд юм.

(ТАСС—АПН).

ПРАВДА БУРЯТИ[...]

Нэгэдэхи хуудаһан[...] РСФСР-эй ЦСУ-гай м[...] сэл. «Городойхидые овощ[...] хангаха» — түрүү б[...] Тэжээл бэлэдхэлгэ тухай [...] териалнууд. СССР-эй В[...] ховно Соведэй депутаду[...] тай хөөрэлдөөн.

Хоёрдохи хуудаһан[...] «Эршэтэ барилганууд д[...] — корреспонденци. РСФ[...] эй ЦСУ-гай мэдээсэл (ту[...] хэл). «Город — хүдө[...] хидтэ» — хөөрэлдөөн. Н[...] таг нютагай һонин.

Гурбадахи хуудаһан[...] Уншагшадай бэшэгүүдээр [...] ридхэгдэнэ.

Дүрбэдэхи хуудаһан[...] Хилын саана. Спорт. Ню[...] нютагай һонин.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ

□ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-04540. Заказ № 004[...]